

Ontwerpvisie Utrecht Klimaatneutraal

2026 – 2050

Gemeente Utrecht

[Utrecht.nl](https://www.utrecht.nl)

Inhoudsopgave

A

Inleiding

- A1 Introductie
- A2 Ambities

4
5
12

B

De Utrechtse klimaataanpak

- B1 Utrecht klimaatneutraal uiterlijk in 2050
- B2 Onze uitgangspunten
- B3 Transitiepaden

14
15
17
19

C

Monitoring, sturing en verantwoording

- C1 Juridische inbedding
- C2 Monitoring
- C3 Verantwoording
- C4 Financiën

39
41
42
43
44

D

Bijlagen

- Bijlage 1 De opgave in cijfers
- Bijlage 2 Begrippenlijst
- Colofon

45
46
49
52

Voorwoord

Utrecht staat op een kruispunt. Onze stad groeit, en daarmee neemt de druk op ruimte, energie en grondstoffen toe. Tegelijkertijd merken we steeds vaker de gevolgen van klimaatverandering. Dat raakt ons allemaal - in onze gezondheid, onze leefomgeving en onze toekomst. Het gaat om heel concrete dingen: dat onze kinderen buiten kunnen spelen op blote voeten, dat we schone lucht kunnen inademen, dat Utrechters kunnen wonen in huizen zonder schimmel. Veel inwoners maken zich daar zorgen over, en die zorgen neem ik serieus.

We kunnen de klimaatverandering niet alleen stoppen. Dat vraagt wereldwijde actie. Maar wat we wél kunnen doen, is verantwoordelijkheid nemen voor onze eigen bijdrage. Juist als stad. Juist nu. Want de keuzes die we vandaag maken, bepalen hoe Utrecht er morgen uitziet.

Onze ambitie is helder: Utrecht is in 2050 klimaatneutraal. Niet omdat het makkelijk is, maar omdat het nodig is. Voor de generaties na ons, en voor iedereen die nu in Utrecht woont, werkt en onderneemt. In deze klimaatvisie schetsen we hoe een klimaatneutraal Utrecht eruit kan zien en welke richting we op moeten: wat we willen bereiken, waar we moeten versnellen en welke keuzes dat van ons vraagt.

De manier waarop we nu omgaan met energie, grondstoffen en ruimte is niet houdbaar. Daarom zetten we in op het verminderen van onze uitstoot van broeikasgassen en dragen we bij aan de nationale klimaatdoelen. Dat doen we al, met beleid voor schone energie, duurzame mobiliteit, gezonde lucht en een groene stad. Die aanpak werkt, maar is nog niet genoeg. De opgave is groter en vraagt om verdere stappen. Het gaat daarbij niet alleen om het vervangen van fossiele brandstoffen. Ook ons gebruik van materialen, spullen en ruimte moet anders. Dat betekent soms minder, anders en bewuster. Dat is geen verlies, maar biedt ook kansen: voor een eerlijkere verdeling, een gezondere leefomgeving en een economie die innovatief en toekomstbestendig is.

Deze transitie kunnen en willen we niet alleen doen. Utrecht maken we samen: met bewoners, bedrijven, organisaties en bezoekers. Daarom nodig ik iedereen uit om mee te denken en mee te doen. Niet omdat het moet, maar omdat het loont - voor ons allemaal.

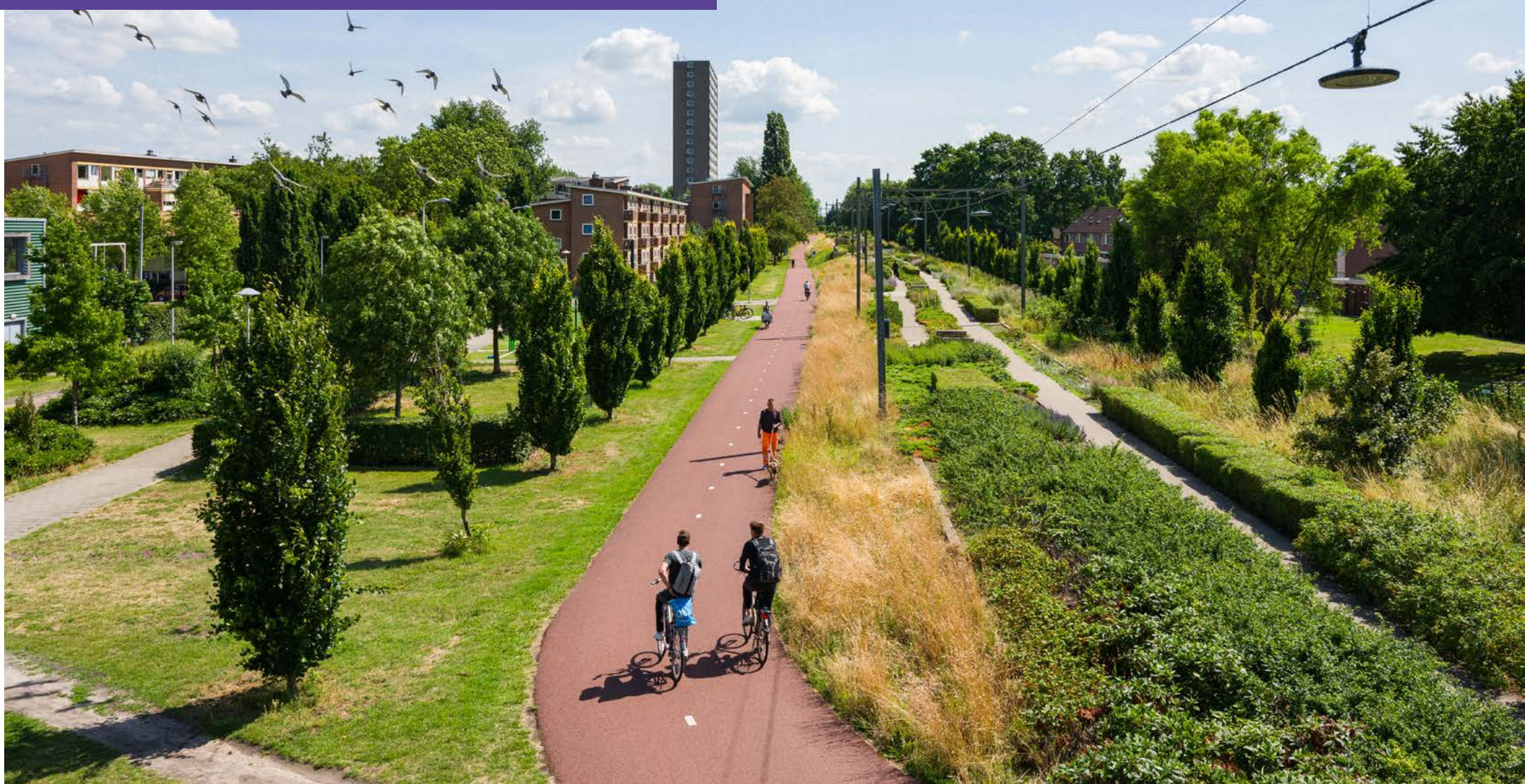
Laten we samen werken aan een stad die schoon, gezond en toekomstbestendig is.

Wethouder Senna Maatoug

Wethouder Energie en Klimaat, gemeente Utrecht

A Inleiding

A1 Introductie

Voor u ligt de 'Ontwerpvisie Utrecht Klimaatneutraal'. In deze visie schetsen we waarom een klimaatvisie nodig is, wat er nu gebeurt op het gebied van klimaat in de stad én waar spanning op zit. Het is een visie met zowel de noodzakelijke ambitie als voldoende realisme. Het geeft richting aan het huidige beleid en zorgt voor meer integraliteit. Daarmee is het gelukt om een versie op te stellen die als ontwerpvisie voldoende basis heeft om aan de stad voor te leggen. De stad (bewoners, bedrijven, partners en vele maatschappelijke organisaties) krijgen zes weken de tijd om er hun reactie op te geven. Een aantal doelgroepen en partners zullen we via onze bestaande contacten (ambtelijk en politiek) ook actief benaderen. Wij verwachten dat die reacties ons input geven om de visie nog wat sterker te maken. En ook om er (nog) meer een visie van ons allen van te maken. Een belangrijk uitgangspunt in de visie is dat we het samen doen: iedereen levert een bijdrage en iedereen kan ook meedoen, dus ook minder draagkrachtige Utrechters.

Na de reactieperiode verzamelen de input, verwerken deze in een losse reactie en geven dit samen met de concept-versie mee aan een volgend college, met het verzoek daar een definitieve visie Utrecht Klimaatneutraal van te maken: een visie die helpt koers te houden naar een klimaatneutrale stad in 2050.

De klimaatvisie wordt onderdeel van de Omgevingsvisie Utrecht. Het geeft mede richting en focus aan de ambities uit de Ruimtelijke Strategie Utrecht (RSU). Daarnaast vinden we het belangrijk om onze ambitie ook internationaal uit te stralen. Daarom doen we als stad mee aan het programma '100 Climate Neutral Cities' ([raadsbrief 17 mei 2022](#)). Dit is een Europees programma dat steden ondersteunt om klimaatneutraal te worden door middel van kennis, netwerk en financiële middelen.

Op weg naar Utrecht klimaatneutraal in 2050

“Het klimaat verandert en dat raakt de leefbaarheid van Utrecht direct. Niets doen is geen optie, maar alles tegelijk ook niet. We zien dat een omslag nodig is. Met een duidelijke en haalbare klimaatvisie laten we zien welke koers nodig is om Utrecht richting 2050 leefbaar en klimaatneutraal te maken. Binnen de grenzen van de planeet, met minder uitstoot van broeikasgassen en zonder vervuiling, verspilling en rooibouw. Met uw input maken we deze visie beter.”

1.1 Waarom een klimaatvisie?

Het klimaat verandert. Dat doet het al sinds het ontstaan van de aarde. Maar experts van het Intergovernmental Panel on Climate Change (IPCC), het orgaan van de Verenigde Naties dat wetenschappelijk onderzoek naar klimaatverandering beoordeelt, toont aan dat dat nu veel sneller gaat. Dat komt mede door menselijk handelen, we stoten wereldwijd te veel broeikasgassen uit, zoals CO₂. Deze uitstoot ontstaat vooral door verbranding van fossiele brandstoffen. Dat doen we voor het verwarmen van gebouwen, de productie en gebruik van spullen en de consumptie van voedsel. Maar ook door het bouwen van huizen, aanleggen van wegen, vervoer en transport. De gevolgen van deze uitstoot worden steeds zichtbaarder. We ervaren warmere zomers, droogte, of juist

hevigere regenbuien, overstromingen en ander extreem weer. Maar onze manier van leven zorgt ook voor vervuiling van onze leefomgeving in de lucht, bodem en water. Soms heel zichtbaar, maar er is ook sprake van verborgen impact, impact buiten ons directe zichtveld, zoals fabrieken voor onze spullen die in andere landen staan. Het leidt tot rooibouw en vernietiging van de natuur door de manier waarop we grondstoffen gebruiken en hoe we die delven of oogsten. Ook vormt klimaatverandering op meerdere manieren een bedreiging voor de volksgezondheid. Zoals door hittestress, maar ook door zorgen en angst bij kinderen en jongeren.

Hierdoor is de balans verstoord tussen wat we gebruiken en wat de aarde geeft. In een welvaarend land als Nederland, dus ook in een gemeente als Utrecht, gebruiken we in verhouding jaarlijks ruim drie keer meer dan de aarde geeft. Dat is onhoudbaar. De gevolgen raken ons niet alleen steeds meer in de persoonlijke levenssfeer (zoals hittestress en gezondheid), maar straks nog meer voor onze kinderen en generaties na ons. En het raakt ons straks ook steeds meer in de portemonnee. Ons op groei gerichte economische systeem lijdt door vervuiling, mislukte oogsten en verlies aan biodiversiteit. Dat vormt een bedreiging van onze welvaart, zo tonen internationale publicaties (onder andere door Ecological Economics) aan. Die voorspellen binnen enkele decennia een krimp van meer dan 30% procent van de economie. Zij becijferen tevens dat niks doen veel duurder is dan iets doen, een punt dat ook door het Centraal Planbureau (CPB) wordt gemaakt.

Dit vraagt om actie, ook in Utrecht. Daar is ook draagvlak voor. En we doen al veel. Maar er is meer nodig. Om te beginnen met het terugdringen van uitstoot van broeikasgassen. De urgentie wordt ook gedeeld door de leden van het Utrechtse bewonerspanel ([Klimaatverandering & CO₂-reductie, juli 2024](#)). Er is behoefte aan een duidelijke visie die antwoord geeft op de vragen: waar koerst de gemeente op in het verkleinen van ons aandeel in de klimaatverandering? En wat betekent dit voor inwoners en ondernemers? Het past ook in de ambities van “Gezond stedelijk leven voor iedereen”. De drie pijlers daarvan zijn gezondheid, inclusie en duurzaamheid. De visie vormt een koepel voor zowel mitigatie (beleid gericht op tegengaan van klimaatverandering) als adaptatie (beleid gericht op aanpassing aan klimaatverandering).

“De tijd dringt.
Het is belangrijk om nu
grote stappen te zetten.”

Utrechter (deelnemer DenkMee-peiling)

De sleutel tot het verminderen van energie- en materiaalgebruik ligt onder meer in het verkleinen van de CO₂-voetafdruk van alle bewoners, bedrijven en organisaties in Utrecht. Ook die van de gemeente valt hieronder. Deze voetafdruk bestaat uit zowel directe als indirecte uitstoot. Indirecte uitstoot vormt het grootste deel van onze CO₂-voetafdruk. Omdat het voor het klimaat geen verschil maakt of broeikasgassen binnen of buiten Utrecht vrijkomen, richt deze visie zich op beide. Het omarmen van de circulaire economie maakt hier ook deel van uit, ook al zijn sommige aspecten nog lastig te vangen in meetbare eenheden (zoals CO₂-uitstoot).

Het verkleinen van de CO₂-voetafdruk is beslist geen eenvoudige klus en vraagt inzet van ons allemaal. Het vraagt om forse financiële investeringen zoals voor verduurzaming van gebouwen in de stad, dus ook voor ons eigen gemeentelijk vastgoed., maar ook om een omslag in ons denken over de economie. En om ander gedrag als consument, bijvoorbeeld in wat we eten, kopen en doen. Kortom, het vraagt om een andere manier van leven die beter past bij wat de planeet ons kan bieden.

Dit kunnen we in Utrecht niet alleen. We zijn afhankelijk van landelijke en Europese wet- en regelgeving. En we hebben, naast onze inwoners, bezoekers, bedrijven en organisaties, ook bijvoorbeeld onze buurgemeenten en provincie nodig. Tevens zijn we aangewezen op technische ontwikkelingen. En landelijke en Europese wet- en regelgeving zijn weer sterk afhankelijk van het politieke klimaat (en dat kan veranderen). Het verkleinen

van ons aandeel in klimaatverandering gaat niet langs een strak vooraf uitgedacht plan en is evenmin lineair, maar het gaat met horten en stoten en langs kronkelige paden. We zullen daarin moeten meebewegen. Deze visie is bedoeld om koers te houden. Een koers die is gericht op een klimaatneutraal Utrecht in 2050.

Wat zijn broeikasgassen?

Broeikasgassen zijn gassen in de atmosfeer die de warmte van de zon opnemen en geleidelijk weer afgeven. Zonder broeikasgassen zou de aarde ijskoud zijn, maar met te veel broeikasgassen wordt het juist te heet. Er zijn meerdere broeikasgassen. Naast koolstofdioxide (CO₂) zijn dit onder andere methaan (CH₄) en lachgas (N₂O). Broeikasgassen worden in natuurlijke processen vastgelegd en weer uitgestoten.

In fossiele brandstoffen zoals steenkool, olie en aardgas zitten veel broeikasgassen opgeslagen. Bij de winning en verbranding ervan komen deze broeikasgassen vrij. Dit verstoort het natuurlijke evenwicht. Uitstoot van broeikasgassen door fossiele brandstoffen noemen we ook wel emissies. Het effect op de opwarming van de aarde verschilt per broeikasgas. Om goed te kunnen vergelijken, worden alle broeikasgasemissies omgerekend naar eenheden van CO₂, zogenaamde CO₂-equivalenten (afgekort CO₂-eq). De cijfers die we in deze visie noemen, zijn uitgedrukt in CO₂-equivalenten.

Kosten klimaatbeleid, niets doen is duurder

Voor klimaatbeleid is veel geld nodig, maar aan het eind van de rit is niets doen duurder. De kosten om schade door klimaatverandering te herstellen, zijn namelijk veel hoger. Internationaal is daar veel onderzoek naar gedaan. Maar ook onderzoekers van Universiteit Utrecht hebben de kosten van klimaatbeleid vergeleken met wat het oplevert aan verminderde klimaatschade in de toekomst ([Nature Climate Change, 2023](#)). Hoe meer de aarde opwarmt, hoe hoger de verwachte schade. De kosten voor het herstel van klimaatschade zijn veel hoger dan de kosten voor het verminderen van broeikasgassen. Het raakt kwetsbare en arme mensen nog het hardst.

1.2 Wat er aan de visie voorafging

Dat we klimaatverandering tegen willen gaan, staat niet op zichzelf. In 2016 heeft de Europese Unie mede namens Nederland het Klimaatakkoord van Parijs ondertekend. De afspraken van Parijs zijn voor Nederland uitgewerkt in het Klimaatakkoord (2019). Het belangrijkste doel van het Nederlandse Klimaatakkoord is de uitstoot van broeikasgassen in Nederland verminderen met 55 procent in 2030 en met 95 procent in 2050, ten opzichte van 1990 (aangepaste Klimaatwet, 2023). Het Klimaatakkoord is door de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) medeondertekend.

In Utrecht komt die ambitie terug in het huidige coalitieakkoord 2022 - 2026 Investeren in Utrecht: kiezen voor gelijke kansen, betaalbaar wonen en klimaat. Daarin staat dat we geen tijd meer te verliezen hebben: “wat we de komende 50 jaar doen, zal nog duizenden jaren effect hebben en wat we zeker weten is dat het niet vanzelf goed komt.” In dat akkoord staat ook dat er een klimaatvisiemoet komen.

Als eerste stap naar die visie heeft de gemeenteraad in december 2023 ingestemd met de Startnotitie klimaatvisie, die kaders stelt voor de klimaatvisie. Hierin staat dat de visie een zo groot mogelijke vermindering van CO₂-uitstoot tot doel heeft. Ook in de Ruimtelijke Strategie Utrecht 2040 (RSU) vind je onze ambitie. Hierin staat dat Utrecht zo snel mogelijk en uiterlijk in 2050 klimaatneutraal is.

1.3 Transitie naar een klimaatneutrale stad

De grootschalige veranderingen die nodig zijn om klimaatverandering tegen te gaan, pakken we aan als transitie. Hiermee maken we een overgang naar een andere, duurzame manier van leven en werken. Om dit mogelijk te maken, verankeren we de klimaatambitie in onze eigen gemeentelijke werkwijze en in ons beleid. En in onze samenwerkingen met inwoners en ondernemers. Hierbij schakelen we steeds tussen de rollen die we als gemeente hebben. De ene keer nemen we het voortouw en stellen we de norm. We zorgen dat ons beleid en onze uitvoering past bij de ambities uit de klimaatvisie. De andere keer bewegen we mee met ontwikkelingen in de markt of vanuit het rijk, of met problematiek zoals netcongestie. En we zullen onze aanpak aanscherpen als blijkt dat iets anders beter werkt, of als de wereld om ons heen verandert en dat om reactie vraagt. Dit vraagt om een volle inzet op het doel, flexibiliteit en lef van bestuur en ambtelijke organisatie. En het vraagt om een goede uitleg daarvan aan de stad.

Volgens het Berkana Two Loops Model is verandering een periode waarin twee processen tegelijk plaatsvinden, die beide aandacht en respect verdienen. Het oude systeem verliest

geleidelijk zijn kracht, terwijl het nieuwe systeem groeit en uiteindelijk het oude systeem vervangt. In het begin is het nieuwe systeem pionieren, maar het ontwikkelt zich langzaam tot goed georganiseerde en invloedrijke gemeenschappen die een serieus alternatief vormen voor het oude systeem. Het idee is dat die we de nieuwe vormen stimuleren, in plaats van het oude systeem (lees oa markteconomie) bestrijden. Met deze visie richten we ons daarom niet alleen op de fossiele industrie of de bestaande economie, maar ook op het bevorderen van alternatieven, zoals energievoederingscoöperaties en de deeleconomie.

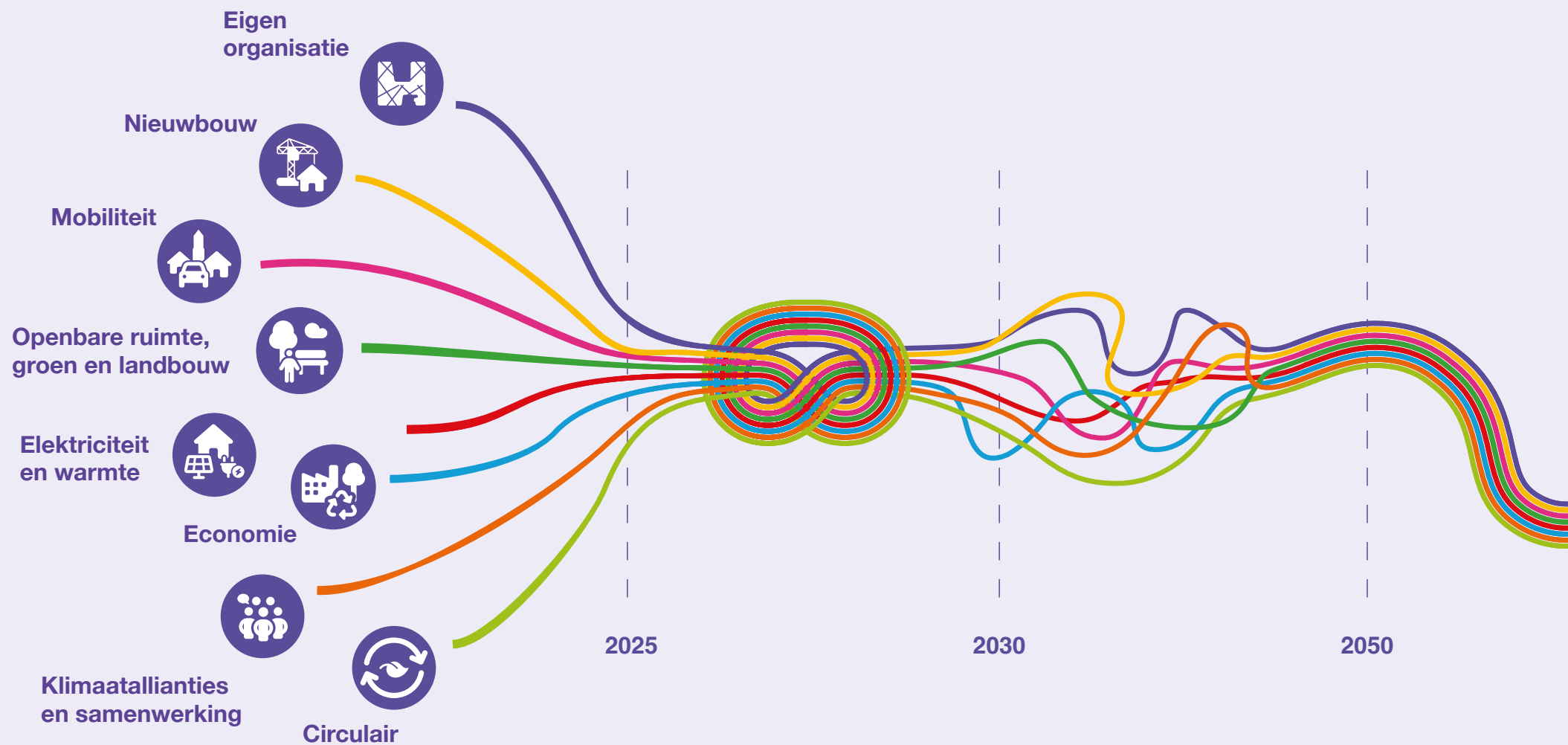
“Economisch is het ook simpelweg het beste om de uitstoot fors te verminderen.”

(Detlef van Vuuren, Universiteit Utrecht)

Het is in de fase waar we ons nu in bevinden niet realistisch om een strak lineair pad uit te stippelen naar 2050. Dat laat de huidige problematiek rondom netcongestie wel zien. Veel zal ook afhangen van bijvoorbeeld geopolitieke ontwikkelingen, de economie, het politieke klimaat, landelijke beleid, Europese regelgeving en technologische ontwikkelingen. Het is wel

helder dat we voor lastige keuzes komen te staan, want ondanks alle onduidelijkheid moeten we al stappen zetten. Daarbij moeten we ongetwijfeld pijnlijke of ingewikkelde beslissingen nemen. Een voorbeeld is de groei van de stad, die zorgt voor relatief meer uitstoot. Maar die groei is goed uit te leggen, want het is aantoonbaar slimmer om geconcentreerd te bouwen, vlak bij voorzieningen en werk, dan uitgesmeerd over de regio of heel Nederland. Het kronkelpad van verandering volgt verschillen wegen en snelheden voor de verschillende transitiepaden (zie hoofdstuk 3), die uiteindelijk wel samenkomen.

Naast dat er geen sprake is van een lineair pad, hebben we ook niet de beschikking over strakke en eenvoudige data. Uitstoot vindt op allerlei verschillende manieren plaats, en het één laat zich beter meten dan het ander. Uiteraard zijn er wel gegevens, om vooruitgang te kunnen bepalen en te kunnen zien waar bijsturing nodig is. Meer hierover in het hoofdstuk monitoring en in de bijlage (met daar de meest recente data). De cijfers laten zich echter niet in één grafiek weergeven. En helaas ook nog niet zo dat we met kunnen zeggen: we beginnen hier (met een 0-meting), eindigen daar en dit is de weg die daarna toe gaat.

Figuur 1: Transitiepaden

1.4 Samen stad maken en ongelijk investeren voor gelijke kansen

Tijdens het opstellen van deze visie hebben we diverse peilingen uitgevoerd. Onder andere via het gemeentelijke bewonerspanel, het Utrechts Klimaatpanel, een online enquête via DenkMee, straatinterviews en een netwerkbijeenkomst. Utrechtse jongeren zijn betrokken via een traject van Speaking Minds. De peilingen en gesprekken hebben ons informatie gegeven over welk type maatregelen op het meeste draagvlak kan rekenen, wat bewoners en bedrijven helpt een stapje extra te doen, en welke rol wij hierin kunnen spelen.

De transitie naar een andere manier van leven raakt iedereen in de stad: bewoners, ondernemers en organisaties. We hebben elkaar nodig om dit goed te doen. We werken op verschillende manieren samen met de stad, volgens de principes van Samen stad maken. We geven ruimte en vertrouwen aan initiatieven en ideeën van inwoners en ondernemers die bijdragen aan het verminderen van uitstoot van broeikasgassen. Tegelijkertijd nemen wij onze verantwoordelijkheid om verduurzaming te versnellen bij grote partijen en medeoverheden. Dat doen we door sturing, regelgeving, het maken van harde afspraken en lobby. Een extra aandachtspunt is dat iedereen ook echt mee kan doen. En dat de lasten eerlijk verdeeld zijn. Nu lijkt de balans uit evenwicht. Hoe hoger het huishoudinkomen en vermogen, hoe groter de uitstoot van broeikasgassen. Dit komt doordat huishoudens die meer te besteden hebben gemiddeld ook meer consumeren (CBS, 2010).

Tegelijkertijd worden de lagere inkomens en kwetsbare groepen (waaronder ouderen) vaak harder geraakt door de gevolgen van klimaatverandering. Deze groep is bijvoorbeeld afhankelijk van een verhuurder (die bepaalt wanneer er verduurzaamd wordt) of heeft als woningeigenaar minder financiële middelen om de woning aan te passen. Ook is de gezondheidsdruk bij deze groep gemiddeld hoger, waardoor klimaatverandering kan zorgen voor meer ziektes of verergering van klachten (bijvoorbeeld door slechte luchtkwaliteit).

Tot slot zien we dat lagere inkomens doorgaans het minste profiteren van de middelen die de overheid beschikbaar stelt om te verduurzamen. Ze kunnen of weten niet, of met moeite, te profiteren van subsidies, zoals voor zonnepanelen en elektrische auto's. In onze visie houden we daarom zoveel mogelijk rekening met klimaatrechtvaardigheid.

Utrechtse jongeren presenteren klimaatadviezen in raadzaal

“Als ik weet waartoe mijn acties bijdragen in het grotere geheel van de stad Utrecht, motiveert mij dat meer. Ik doe al veel met burens aan vergroening en zou het leuk vinden om met andere vergroeners in Utrecht in contact te zijn. Geeft meer samen sterk gevoel dan op hele kleine schaal het wiel opnieuw uitvinden.”

Utrechter (deelnemer DenkMee-peiling)

Het Utrechts Klimaatpanel

A2 Ambities

We dragen als gemeente bij aan de doelen van het nationale klimaatbeleid om de uitstoot van broeikasgassen in Nederland te verminderen met 95% in 2050 (ten opzichte van 1990). In deze visie nemen we de aanpak van het nationale klimaatakkoord niet 1-op-1 over, want als gemeente gaan we over andere dingen dan het rijk. En we pakken onze opgave breder, door ons niet alleen op reductie van CO₂ te richten, maar ook rekening te houden met de planetaire grenzen (blijven we met onze voetafdruk binnen de grenzen die de aarde geeft?). We vertalen de landelijke en internationale klimaatdoelen naar onze Utrechtse situatie en richten onze aanpak op de onderwerpen waar we als gemeente over gaan. Maar omdat juist de indirecte uitstoot van CO₂ groot is, zetten we ons in om naast de uitstoot in de stad ook de uitstoot buiten de stad te verminderen (zie uitleg scopes bij B1).

We hebben drie ambities op drie niveaus:

- de gemeentelijke organisatie
- de stad Utrecht
- de voetafdruk van alle inwoners, bezoekers, ondernemers en organisaties in Utrecht

Figuur 2: Impressie Merwedekanaalzone: ruimte voor ontmoeten, spelen, groen en schone mobiliteit (Lola Landscape Architects)

Ambitie 1

De gemeentelijke organisatie is uiterlijk in 2050 klimaatneutraal

De totale voetafdruk, zowel directe als indirecte uitstoot, van de Gemeente Utrecht in 2024 was 127.583 ton CO₂. Zo snel mogelijk, en uiterlijk in 2050, zijn we als gemeentelijke organisatie klimaatneutraal. De emissies waar we in 2050 nog verantwoordelijk voor zijn, worden gecompenseerd. Om deze ambitie te behalen wegen we de uitstoot en toekomstige klimaatkosten integraal mee in besluitvorming over beleid en uitvoeringsplannen. En verminderen we zo snel mogelijk de uitstoot die we veroorzaken met onze inkoop. Het streven is een halvering van de uitstoot in 2035 ten opzichte van 2024, en klimaatneutraal in uiterlijk 2050.

Ambitie 2

De stad Utrecht is uiterlijk in 2050 klimaatneutraal

De voetafdruk, waarbij de indirecte uitstoot niet is meegenomen, van de stad Utrecht in 2023 was 1.203 kiloton CO₂. Zo snel mogelijk, en uiterlijk in 2050, zijn we als stad Utrecht klimaatneutraal. Dit doen we door de uitstoot in de bestaande stad stapsgewijs te verminderen én de uitstoot door de groei van de stad zo beperkt mogelijk te houden. We hebben als gemeente maar ten dele zeggenschap over CO₂-reductie in de stad. De snelheid waarmee we onze voetafdruk verkleinen is medeafhankelijk van Europees beleid, rijksbeleid, en medewerking van bewoners en bedrijven.

Ambitie 3

De voetafdruk van bewoners, ondernemers, organisaties en bezoekers in Utrecht is in 2050 flink verminderd

Het grootste deel van onze gezamenlijke voetafdruk betreft indirecte uitstoot als gevolg van onze werk- en levenswijze. Het verlagen van deze indirecte uitstoot is essentieel om werkelijk klimaatneutraal te worden. Omdat deze uitstoot het grootst is, kan hier juist het verschil worden gemaakt. We willen deze indirecte uitstoot beter in beeld krijgen om goed te kunnen sturen. En zetten ons in voor deze ambitie door het ondersteunen van initiatieven uit de stad die bijdragen aan duurzaamheid en het verminderen van uitstoot.

B De Utrechtse klimaataanpak

B1 Utrecht klimaatneutraal uiterlijk in 2050

Als gemeente nemen we onze verantwoordelijkheid om de uitstoot van broeikasgasen te verminderen. Hiermee geven we perspectief aan een gezond stedelijk leven voor iedereen en dragen we bij aan het beperken van de wereldwijde klimaatcrisis. Onze ambitie is om zo snel mogelijk en uiterlijk in 2050 als organisatie én als stad klimaatneutraal te zijn. En de gezamenlijke voetafdruk van alle inwoners, ondernemers en organisaties in Utrecht te hebben teruggebracht. Met deze visie geven we richting en focus aan deze ambitie.

Wat is klimaatneutraal?

Als je klimaatneutraal bent, dan draagt wat je doet niet bij aan de opwarming van de aarde. Dit betekent dat je uitstoot als land, organisatie, bedrijf of bewoner netto nul is. Dit bereik je door uitstoot te verminderen en de resterende uitstoot te compenseren. Bijvoorbeeld door de broeikasgassen die je uitstoot, ook weer uit de lucht te halen. Dit is onderdeel van onze klimaat aanpak.

We richten ons daarbij op 3 scopes:

- **scope 1:** directe uitstoot binnen gemeentegrenzen, bijvoorbeeld door aardgasverbranding zoals in cv-ketels en benzineauto's.
- **scope 2:** directe en indirecte uitstoot buiten gemeentegrenzen van energie zoals elektriciteit en warmte.
- **scope 3:** indirecte uitstoot in de waardeketen, zoals productie van materialen voor consumptie, maar ook afvalverbranding. We streven naar netto nul, met mogelijkheid van compensatie door CO₂-opvang.

In onze klimaatvisie zien wij klimaat breder dan alleen klimaatneutraal. We gaan in op verschillende terreinen waar een verschil gemaakt kan worden. We streven ernaar als gemeente binnen de planetaire grenzen te blijven. En dat we door gebruik van grondstoffen voor onze spullen, huizen en auto's, geen rooibouw op de aarde plegen, of voor vervuiling (elders) zorgen.

Klimaatneutraal worden lukt Utrecht niet alleen. Daarvoor hebben we binnen de grenzen van de stad simpelweg relatief te weinig energiebronnen, grond en grondstoffen. We zijn dus voor onze energie ook aangewezen op de regio, andere

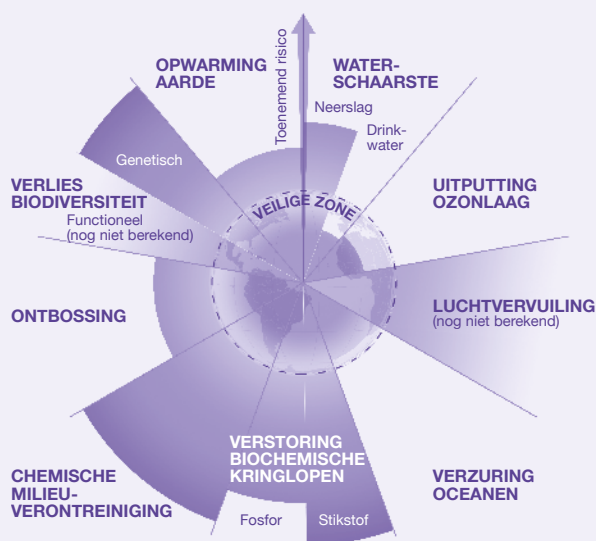
steden en het Rijk, maar ook op Europa of zelfs daarbuiten. En ook binnen de stad geldt: klimaatneutraal bereiken we alleen door samenwerking met onze inwoners, ondernemers en partners.

“De tijd dringt. Zet het geld eerst in waar de meeste winst te behalen valt: isoleer huizen met de laagste energielabels en stel milieuzones in. Het is belangrijk om nu grote stappen te zetten.”

Utrechter (deelnemer DenkMee-peiling)

Onze visie voor 2050

In 2050 is Utrecht een klimaatneutrale stad. We zijn daarmee een stad in balans met de aarde en onze (sociale) omgeving: we blijven met ons gebruik binnen de planetaire grenzen en doen dat in een sociale en verbonden samenleving. Utrecht is een prettige stad om in te wonen, verblijven en werken. Er is voldoende groen, gezonde lucht en stilte. Het is schoon, welvarend (in zin van brede welzijn) en duurzaam. Warmte en elektriciteit voor gebouwen en vervoer zijn groen opgewekt, gebruikte grondstoffen en materialen kunnen oneindig hergebruikt worden en er is geen verspilling. Iedereen kan meedoen en bijdragen.

Figuur 3: Planetaire grenzen

(Licentie onder CC BY-NC-ND 3.0)

Utrecht is in 2050 een aantrekkelijke stad om in te wonen, werken en verblijven. Utrechters leven zoveel mogelijk binnen de grenzen die de aarde ons geeft. Dat wil zeggen dat we geen, of zo min mogelijk, fossiele brandstoffen gebruiken en we een andere houding hebben tegenover consumptie en daar ook naar handelen.

We importeren niet onnodig spullen en grondstoffen uit het buitenland. We gebruiken vooral spullen die lang meegaan en gerepareerd kunnen worden. Er zijn voldoende (betaalbare) woningen in de stad, die goed zijn geïsoleerd. Er is meer saamhorigheid en met elkaar delen is de norm, en herkenbaar en voelbaar in de stad. Er is minder eenzaamheid en de kwaliteit van leven is goed.

Er zijn zichtbaar minder auto's in de stad. Dit komt doordat de meeste Utrechters vooral te voet gaan, de fiets of het OV nemen en gebruik maken van deeltvervoer. Ook zijn de meeste voorzieningen dichtbij waardoor Utrechters minder ver hoeven te reizen. Nog rondrijdende auto's en andere vormen van personen- of goederenvervoer zijn uitstootvrij. De openbare ruimte is ingericht voor ontmoeten en spelen, met aanzienlijk minder parkeerplekken. In alle wijken is voldoende groen. Dit zorgt voor gezonde lucht, voldoende koeling in de zomer en meer biodiversiteit.

Het bedrijfsleven heeft de circulaire economie omarmd. In Utrecht is ruimte voor opslag, overslag en verwerking van circulaire grondstoffen. De stad functioneert als een regionaal knooppunt. Zo worden allerlei grondstoffen en producten uit de regio in Utrecht verwerkt en afgezet. Daaromheen is een kennis- en maakindustrie ontstaan waar veel bewoners uit de stad een baan in hebben gevonden. Duurzame elektriciteit, bouwmaterialen en voedsel komen voornamelijk uit de regio. Kleinere energiecoöperaties van bewoners en marktpartijen spelen een belangrijke rol in het opwekken, opslaan en leveren van energie.

In 2050 is de CO₂-uitstoot neutraal en we streven naar een voetafdruk van alle Utrechters, bedrijven, organisaties en de Gemeente Utrecht die in balans is met de aarde. De diversiteit in de stad op het gebied van cultuur, gender, inkomen, opleiding en levenswijze draagt hier juist aan bij. Utrechters kijken om naar elkaar en ervaren een hoge mate van welzijn. Alle Utrechters doen mee in de grote veranderingen in de stad. Door ongelijk te investeren voor gelijke kansen is de kloof niet groter geworden en is Utrecht een fijne stad voor iedereen.

B2 Onze uitgangspunten

Hoe geven we richting en invulling aan onze ambities? Daarvoor hanteren we de volgende uitgangspunten:

1. We doen het samen

Niemand maakt alleen het verschil in een transitie. We hebben allemaal een verantwoordelijkheid en zijn van elkaar afhankelijk om de klimaatdoelen te halen. Een klimaatneutraal Utrecht maakt de gemeente samen met bewoners, bedrijven en organisaties. Maar ook met de regio, de provincie, het Rijk en Europa. Alleen door samen te werken kunnen we ons doel bereiken.

2. Inclusief en rechtvaardig

We willen voorkomen dat de kansenongelijkheid in Utrecht groter wordt door klimaatverandering of klimaatbeleid. Bij het uitwerken van maatregelen doen we dit zo rechtvaardig mogelijk, zodat de sterkste schouders de zwaarste lasten dragen en de bestaanszekerheid van kwetsbare groepen niet verder in het gedrang komt. Onder andere door ongelijk investeren voor gelijke kansen. Wat rechtvaardig is, is voor iedereen verschillend. Daarom voeren we hier samen met de stad het gesprek over en zijn we open over de (soms lastige) keuzes die we maken.

3. Acceptabele kosten en impact

Maximale CO₂-reductie vindt plaats tegen acceptabele kosten en acceptabele maatschappelijke impact. We zoeken de grens op van welke maatregelen aanvaardbare kosten hebben en maatschappelijk aanvaardbaar zijn, maar we zijn ons ervan bewust dat niets doen duurder is.

4. Cirkel van invloed

Bij het prioriteren van maatregelen en het bepalen van onze aanpak houden we rekening met onze cirkel van invloed. Waar we veel over te zeggen hebben, stellen we ambitieuze doelen met resultaatverplichting. Waar onze invloed beperkter is, doen we geen stap terug in ambities, maar zoeken we met onze partners en bewoners in de stad naar manieren om de doelen halen.

5. Minder energie- en grondstoffenverbruik

Voor de overgang naar een klimaatneutraal Utrecht is het vervangen van bestaande technologie door schone technologie niet voldoende. We zullen ook dingen fundamenteel anders moeten doen om te komen tot een systeemverandering. Te beginnen met het veranderen van onze huidige levenswijze en werkwijze. We zetten in op het terugdringen van energie en het gebruik van grondstoffen, zeker als deze onnodig is.

6. Aansluiten bij huidig beleid

Er gebeurt al heel veel op het gebied van klimaat. Deze visie is een paraplu en houvast voor het huidige beleid. Het geeft richting voor bestaand, nieuw en aanvullend beleid.

B3 Transitiepaden

Onze ambitie raakt vrijwel alle sectoren in de stad. En dus ook verschillende beleidsvelden van de gemeente. Om overzicht te houden voor onszelf en voor bewoners en ondernemers in de stad, werken we zoveel mogelijk langs transitiepaden. Hiermee bundelen we de sectoren die veel met elkaar gemeen hebben zoveel mogelijk. Elke sector volgt de eigen route (transitiepad) naar klimaatneutraal. Deze transitiepaden volgen logisch uit de drie ambities uit deze visie, voor de gemeentelijke organisatie, stad en inwoners, ondernemers en partners.

Parallel aan het opstellen van de klimaatvisie is een CO₂ nulmeting gedaan. De opgehaalde data zijn verwerkt in de transitiepaden. Niet bij ieder transitiepad staan data vermeld, want niet voor ieder pad was data beschikbaar. Die verwachten we in de toekomst wel te krijgen. Deze visie is opgesteld vanuit urgentie, vanuit wat we kunnen en willen doen.

De visie is een paraplu over het huidige beleid. In dit hoofdstuk wordt het huidige beleid en waar mogelijk al een blik verder vooruit beschreven. Deze visie is geen vervanging of aanvulling op dat beleid. En de transitiepaden bevatten geen aanvullende maatregelen.

Ambities	Transitiepaden	Belangrijkste onderdelen uit huidig beleid voor de komende jaren				
Ambitie 1 Gemeentelijke organisatie	Eigen organisatie	Klimaat meewegen besluitvorming	Organisatie verduurzamen	Verduurzamen vastgoed	MVOI	AI
Ambitie 2 Stad	Nieuwbouw	Verdichting	Benutten bestaande bouw	Emissieloos bouwen		
	Mobiliteit	Tien minutenstad	Ontmoedigen auto	Stimuleren, lopen, fietsen en delen	Verschonen wagenpark	Verkeer buiten de stad
	Openbare ruimte en groen	Grond-, weg- en waterbouw (GWW)	Klimaatadaptatie	Groene schaa sprong	Verlengen levensduur	Natuur-inclusieve landbouw
	Elektriciteit en warmte	Aardgasvrij	Besparing warmte	Grootschalige schone opwek	Netbewuste wijken	Elektriciteitsgebruik
	Circulair	Ecosysteem bedrijven	Toekomstbestendig bouwen	Biobased materiaal	Reparatie in plaats van vervanging	
	Economie	Nieuwe Economie Index	Arbeidsmarkt	Horeca en retail	Energie	Werkgebieden
Ambitie 3 Inwoners en ondernemers	Klimaat-allianties	Bewoners initiatieven	Green deels	Voedsel-samenwerking	Steden en lobby	

3.1 Eigen organisatie

De gemeentelijke organisatie veroorzaakt ook uitstoot. De indirecte uitstoot is verreweg het grootst, zo'n 97%. Inkoop (van goederen en diensten) heeft hier een groot aandeel in. We zetten ons in om daar snel verandering in te brengen. Daarnaast maken we impact door klimaat centraal te stellen in ons beleid, projecten en besluitvorming. Hiervoor is een omschakeling in werkwijze nodig, concrete doelen en inzet van instrumenten die daarbij helpen.

Klimaat meewegen

Bij de start van veel projecten worden keuzes gemaakt die impact kunnen hebben op uitstoot. Dit betekent dat we bij beleid, projecten en besluitvorming klimaatimpact meewegen. Dat kan bijvoorbeeld door klimaat als kader mee te nemen in collegevoorstellen.

Uitstoot verminderen vergt anders denken en doen. Dat is wennen en gaat niet vanzelf. We zien dit als een transitie die vraagt om een gericht en gedragen verandertraject. Het kost tijd, middelen en capaciteit om werkprocessen aan te passen en werknemers op te leiden. Daarbij hoort ook ruimte voor kennisuitwisseling, experimenten en innovatie.

Samen de organisatie verduurzamen

Een verandertraject begint bij bewustwording en eigenaarschap. Daarmee borgen we keuzes die rekening houden met het klimaat. Op basis

daarvan bepalen we wat er extra nodig is en nemen we maatregelen. Door dit samen te doen, werken we aan meer betrokkenheid, eigenaarschap en verantwoordelijkheid binnen de gemeentelijke organisatie. Deze aanpak draagt bij aan een groeiend netwerk van collega's die zich hard maken voor het klimaat.

Verduurzamen gemeentelijk vastgoed

De gemeente Utrecht beheert ongeveer 900 (maatschappelijke) vastgoedobjecten, zoals schoolgebouwen, sportaccommodaties, buurthuizen, (fiets)parkeervoorzieningen en kantoren. Hiervan zijn er ongeveer 700 in juridisch eigendom van de gemeente. Om onze doelen te halen, moet ons vastgoed aardgasvrij zijn in 2050. We werken als gemeente gefaseerd toe naar dit einddoel. Deze fasering is vastgelegd in onze Routekaart Verduurzaming Maatschappelijk Vastgoed, die in oktober 2025 is vastgesteld door het college van B&W.

Al sinds 2023 is minimaal energielabel C verplicht voor alle kantoren. Vanaf 2033 geldt een vergelijkbare eis voor vrijwel al ons vastgoed. Tot en met 2033 werken wij daarom aan de verduurzaming van gebouwen met energie labels D tot en met G. Deze gebouwen brengen we zo ver als mogelijk richting het niveau van het Klimaatakkoord, binnen de daarvoor beschikbare financiële middelen en rekening houdend met eventuele beperkingen, zoals bijvoorbeeld netcongestie. Monumenten en gebouwen met een industriële

functie zijn voornamelijk uitgezonderd van deze minimale labelplicht. Na 2033 zetten we in op de verduurzaming van deze gebouwen, net als resterende gebouwen met energie labels C en beter.

“Practice what you preach. Geef als gemeente het goede voorbeeld en verduurzaam de eigen gebouwen. Je kunt niet verwachten van je inwoners en bedrijven dat zij actie ondernemen als je zelf niet het voortouw neemt.”

Utrechter (deelnemer DenkMee-peiling)

We gebruiken de CO₂-reductiemethode als instrument om te onderbouwen welke bovenwettelijke en financieel onrendabele duurzaamheidsinvesteringen in ons vastgoed maatschappelijk verantwoord zijn. De onderbouwing gaat uit van de toekomstige maatschappelijke kosten van klimaatschade die ontstaat door elke ton CO₂ die wij als samenleving nu uitstoten. Aanvankelijk werd ingeschat dat deze maatschappelijke kosten € 875 per ton CO₂ bedragen. Inmiddels is het onderliggende onderzoek van de Duitse Umwelt Bundesamt geactualiseerd en worden de maatschappelijke kosten geschat op € 1.100 per ton CO₂. Maatregelen die minder kosten dan € 1.100 per ton bespaarde CO₂ zijn maatschappelijk verantwoord (maar niet financieel rendabel).

Maatschappelijk Verantwoord Opdrachtgeven en Inkopen (MVOI)

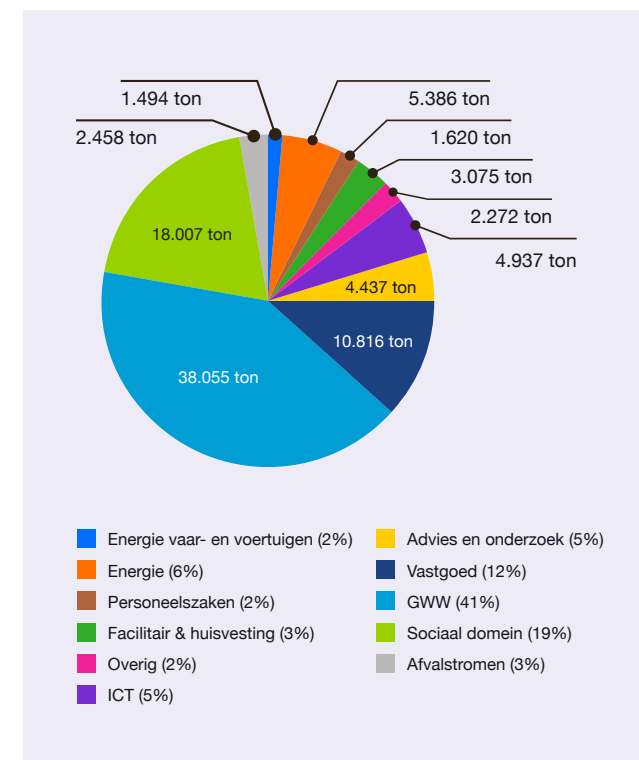
We kopen jaarlijks voor meer dan 700 miljoen euro in, van asfalt en bushaltes tot catering, zorg en sportvelden. Bij de productie en het transport van deze producten en diensten komen broeikasgassen vrij. Aan de hand van landelijke kengetallen is voor het jaar 2022 berekend dat door onze inkoop circa 92,5 kiloton aan CO₂ is uitgestoten. Dat is fors hoger dan alle uitstoot die wordt veroorzaakt door het energiegebruik in al onze gebouwen en ons maatschappelijk vastgoed (circa 4 kiloton), dit is dus een punt waar we verschil kunnen maken. In ons inkoopbeleid sturen

we via het uitvoeringsprogramma MVOI op maatschappelijke meerwaarde zoals klimaat, circulaire economie en gezondheid. Hierin is vermindering van uitstoot nog niet opgenomen als doelstelling.

Met name bij de inkoopsegmenten die de meeste uitstoot veroorzaken, waaronder vastgoed, grond-, weg- en waterbouw (GWW), is veel winst te behalen. In de ‘inkoopsector’ hebben we met behulp van MVOI en via de Milieu Kosten Indicator (MKI) al diverse producten en diensten duurzamer weten aan te besteden. We zien dat diverse partijen waar we mee samenwerken, ook ambitieuze klimaatdoelen opnemen. We maken onze ambitie concreet door CO₂-reductie via MVOI actief uit te dragen en onze voortgang te monitoren.

Bij aanbestedingen voor ons eigen vervoer- en werktuigenpark stellen we eisen aan voertuigen en machines. Dat geldt ook voor onze leveranciers van goederen en diensten, zoals kantoorartikelen, onderhoud en beheer van groen en bestrating, en afvalinzameling. We eisen dat voertuigen en machines zo schoon mogelijk zijn en/of efficiënter worden ingezet. In ons moederbestek staat de eis om minimaal Fase IV bouwwerktuigen in te zetten. Voor vervoermiddelen in eigen bezit geldt (sinds 2011) de voorwaarde ‘elektrisch, tenzij het écht niet anders kan’, waarbij een keuze voor niet-elektrisch grondig onderbouwd moet worden.

De eisen verhogen we richting 2030 geleidelijk naar (vrijwel) emissievrij. We doen dat stapsgewijs, omdat op dit moment nog niet alle werk- en voertuigen emissieloos beschikbaar zijn.

Figuur 4: Klimaatimpact per inkoopsegment binnen de gemeentelijke organisatie. Betreft inkoopvolume maal de klimaatimpact per euro ton/ CO₂eq / jaar op basis van landelijke gegevens (CE Delft, 2023)

In onze aanpak hanteren we de CO₂-prestatieladder. Dit is een inkoopinstrument om de markt te stimuleren zo hoog mogelijk op de treden te certificeren. Hoe hoger de trede waarop de Inschrijvende partij is gecertificeerd, hoe meer punten zij krijgt, en dus meer kans om de opdracht te winnen. Voor nu zijn we als organisatie zelf nog niet gecertificeerd op deze ladder. Doel is ons te laten certificeren voor de CO₂-prestatieladder.

“Voor wie ook maar een greintje vertrouwen heeft in het marktmechanisme is de logica zo klaar als een klontje: als vervuilen duurder wordt, loont het om schoon te produceren. Als het uitstoten van CO₂ geld kost, zijn bedrijven eerder geneigd klimaatvriendelijk te werken. In de nieuwe economie werkt het zo. De vervuiler betaalt.”

(MVO Nederland)

Inloed van gebruik kunstmatige intelligentie (AI)

Het gebruik van AI neemt een grote vlucht, ook binnen de gemeentelijke organisatie. Denk aan het schrijven van teksten of sneller zoeken in grote hoeveelheden informatie. Het gebruik van AI vraagt veel rekenkracht. Een onderzoek van de Universiteit Utrecht voorspelt dat de komende 3 jaren het energieverbruik van de rijksoverheid met 20 procent zal stijgen door het gebruik van AI. Bovendien is het zo dat de rekencentra die hiervoor worden gebruikt veelal gebruik maken van fossiele brandstoffen. En dat 24 uur per dag. De afweging tussen de uitstoot enerzijds en de meerwaarde van AI gaan we in beeld brengen en nemen we dan explicieter in beleid mee.

3.2 Nieuwbouw

Utrecht heeft de ambitie om op hoog tempo betaalbare woningen te bouwen. Het halen van klimaatdoelen in een groeiende stad maakt de opgave niet eenvoudiger.

We zetten daarom in op een klimaatvriendelijke groei van de stad en een verdere verduurzaming van de bestaande stad, zodat de totale uitstoot in de stad jaarlijks blijft afnemen.

De nieuwbouwplannen van de stad laten tot 2040 een groei zien van totaal 60.000 extra woningen en 70.000 werkplekken. Onder andere in Leidsche Rijn, Merwedekanaalzone, Beurskwartier, en Rijnenburg. In deze bouwprojecten is veel aandacht voor duurzaamheid en klimaatadaptatie.

Bij beslissingen over de groei van de stad maken we een bredere belangenafweging. Als de huizen in Utrecht niet worden gebouwd, dan komen ze ongetwijfeld elders in de regio of in het land. In Utrecht kunnen we dit efficiënt doen (hoogbouw) en zijn er al veel voorzieningen. Dat doen we met onze inzet op verschillende thema's als mobiliteit, circulariteit en klimaatadaptatie, daarmee dragen we bij aan betere gebouwen voor de toekomst.

Verdichting rondom openbaar vervoer (OV)

In de Ruimtelijke Strategie Utrecht 2040 sturen we vooral op verdichting rondom openbaar vervoerknooppunten en dichtbij voorzieningen. We vinden het belangrijk dat Utrechters passend werk kunnen vinden in de buurt waar ze wonen. Op deze manier voorkomen we extra autoverkeer en CO₂-uitstoot elders. Rondom de OV-knooppunten zetten we in op hogere dichtheden, met in sommige gevallen hoogbouw, zoals beschreven in de [Stedenbouwvisie 2040](#). In deze visie is ook het uitgangspunt opgenomen dat elk gebouw dat we toevoegen in de stad, moet bijdragen aan een klimaatadaptieve stad. Hoger bouwen rondom OV betekent ook de mogelijkheid om minder parkeerplaatsen te maken.

In Merwede realiseren we nabij een toekomstige tramverbinding in 2 fasen 6.000 woningen met een parkeernorm van 0,3 met inpandig parkeren. Geen auto's op straat betekent meer ruimte voor vergroening en draagt bij aan minder hittestress. Door collectief warmte op te wekken wordt het energieverbruik geoptimaliseerd.

Beter benutten bestaande gebouwen

De behoefte aan meer betaalbare woningen in Utrecht willen en kunnen we niet alleen met nieuwbouw oplossen. Een oplossing is het beter benutten van bestaande gebouwen en voorzieningen in de stad. In ons woonbeleid zetten we daarom naast nieuwbouw in op het beter benutten van de bestaande woningvoorraad, zoals hospilverhuur en woningsplitsing. Ook willen we meer ruimte maken voor nieuwe woonconcepten zoals wooncoöperaties.

Emissieloos bouwen

Utrecht zet in op gezonde lucht voor iedereen. Bouwwerktuigen behoren tot de top 3 lokale veroorzakers van luchtverontreiniging in Utrecht. Ook landelijk is dit onderwerp van aandacht: vervuילend bouw materieel stoot naast CO₂ en fijnstof, zoals roet, ook stikstofoxiden uit. De landelijke bouwopgave zit gedeeltelijk op slot mede vanwege te grote uitstoot van stikstof. Fossiel bouw materieel is daarin ook een factor: als een duurzaam woningbouwproject nabij een Natura 2000-gebied met vervuïlende machines en vrachtwagens wordt gebouwd, krijgt dat project geen bouwvergunning. Ook de arbeidsomstandighedenwet scherpt de regels aan op materieel dat via de uitlaat veel kankerverwekkende stoffen loslaat, met gevaar voor de gezondheid van bouwmedewerkers en omwonenden. Bouwverkeer drukt met zo'n 2,4 miljoen jaarlijkse rijbewegingen zwaar op de bereikbaarheid en leefbaarheid in Utrecht.

Verouderde dieselmachines worden geweerd op Utrechtse bouwplaatsen. Als eerste gemeente in Nederland stelt Utrecht gerichte emissie-eisen aan motoren van mobiele werktuigen bij omgevingsvergunningsaanvragen. Het college van B en W heeft hiervoor een beleidsregel Emissiereductieplicht (stikstof) bij bouw- en sloopwerkzaamheden vastgesteld. In de Routekaart Emissieloos Bouwen 2025-2030 staan de eisen die we aan opdrachtnemers van onze gemeentelijke werken stellen. Zo scheppen we duidelijkheid over wanneer welke eisen (gaan) gelden voor onze opdrachtnemers uit de bouw- en infrasector, waarbij we de lat hoog leggen maar ook kijken naar wat er beschikbaar en mogelijk is in de markt.

3.3 Mobiliteit

Door de centrale ligging en de vele vervoersbewegingen in en om de stad, heeft mobiliteit een groot aandeel in de totale CO₂-emissies in Utrecht. Deze sector is verantwoordelijk voor circa 42% (509 kiloton CO₂) van de totale CO₂-emissies binnen de gemeente. De uitstoot op de snelwegen is hier ook in meegenomen. Voor deze snelwegen, en ook voor de provinciale wegen en het openbaar vervoer, ligt de verantwoordelijkheid niet bij de gemeente maar bij Rijkswaterstaat en de provincie Utrecht.

Europees en nationaal beleid en regelgeving hebben naar verwachting een sterk positief effect op de emissies in de komende jaren. Een geleidelijke toename van schonere voertuigen zal de CO₂-emissies sterk doen dalen. Wat we lokaal in Utrecht doen, is in aanvulling op het Europees, nationaal en provinciaal beleid.

Meer actief vervoer (geen auto, maar te voet of te fiets) heeft ook goede effecten voor de gezondheid. We zijn ons er echter van bewust dat mensen met fysieke beperkingen, onregelmatige werktijden of met werk op slecht bereikbare locaties vaak veel afhankelijker zijn van hun auto. Voor hen kunnen stevige beleidsmaatregelen negatieve gevolgen hebben. Voor een rechtvaardige klimaataanpak moet altijd oog blijven voor deze groep.

Tienminutenstad

In de Ruimtelijke Strategie Utrecht 2040 zetten we in op de ontwikkeling van de tienminutenstad: openbaar vervoer, groen, sport, onderwijs en cultuur zijn binnen 10 minuten lopend of met de fiets bereikbaar vanaf de woon- of werkplek. Een belangrijk doel van de mobiliteitstransitie is geen toename van het autoverkeer en autobezit. In een sterk groeiende stad is dat een stevige opgave. Het mobiliteitsbeleid hangt sterk samen met beleid voor goederenvervoer, luchtkwaliteit, geluid en trillingen en parkeren.

Ontmoedigen van onnodig autoverkeer

Het ontmoedigen van onnodig autoverkeer is een belangrijk onderdeel van de beoogde transitie. Dit doen we met de invoer van betaald parkeren in de gehele stad vóór 2035, het verhogen van de parkeertarieven, het jaarlijks opheffen van 0,5-1% van de parkeerplekken en het verminderen van het doorgaand verkeer door de stad door het nemen van maatregelen, zoals het project Bestemming Catharijnesingel.

We sturen op efficiënt goederenvervoer, zodat meer goederen met minder grote voertuigen worden vervoerd. Dit doen we door ruimte te geven aan gebundeld en klein vervoer. Daarnaast ontmoedigen we zwaar en inefficiënt goederenvervoer, onder andere met een nul-emissiezone (zie verderop). In 2026 voeren we een nieuw toegangsbeleid voor de binnenstad in. Schoon goederenvervoer, vervoer over water en lichte elektrische voertuigen krijgen ruimte in de binnenstad, terwijl zwaar verkeer alleen wordt toegestaan wanneer het niet anders kan.

Stimuleren van lopen, fietsen, OV en deelmobiliteit

De groei van mobiliteit, als gevolg van de groei van de stad, vangen we op door te investeren in fiets- en voetgangersinfrastructuur, fietsenstallingen en in het openbaar vervoer, zoals de Merwedelijn. We zetten via het samenwerkingsverband Goedopweg (met de provincie Utrecht, de gemeente Amersfoort, Rijkswaterstaat en het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat) in op duurzaam reisgedrag in de regio Utrecht. Dit doen we bijvoorbeeld met een werkgeversaanpak, waarin we bedrijven helpen met duurzamer mobiliteitsbeleid. Projecten met hinder voor de auto, zoals herinrichtingen of onderhoud, gebruiken we om reizen met de fiets of het OV te stimuleren.

Ook zetten we in op het versnellen van de transitie van bezit naar gebruik van gezonde, duurzame en ruimte-efficiënte vormen van mobiliteit. Door het delen van voertuigen worden ze beter benut en is bij voldoende gebruik minder ruimte nodig voor het stallen of parkeren. We zetten samen met de provincie stappen op het gebied van publieke mobiliteit. Waarbij OV en deelvervoer steeds meer naar elkaar toegroeien en even toegankelijk en betaalbaar zijn.

Verschonen van het wagenpark

We stimuleren zoveel mogelijk emissieloos vervoer, vooral door oplaadinfrastructuur te plaatsen. We zetten ook in op slimmer laden en versnellen de uitrol van Vehicle-to-grid (V2G, bi-directioneel laden) om het stroomnet

te ontlasten. V2G is een systeem waarbij een elektrisch voertuig energie kan terugleveren aan het elektriciteitsnet. Dit doen we in samenwerking met de laadpaalexploitanten en (deel)mobilitaatsaanbieders in de stad. De nul-emissiezone in de binnenstad (sinds 2025) en het nieuwe toegangsbeleid (vanaf 2026) zorgen daarnaast voor verdere verschoning van het Utrechtse wagenpark.

In de beleidsnota Luchtkwaliteit en het uitvoeringsprogramma Luchtkwaliteit beschreven wat we verder gaan doen op het gebied van emissieloos vervoer. Belangrijke stappen zijn de uitbreiding van de milieuzone voor personenauto's en autobussen naar de hele stad in 2027, en in 2030 ook de uitbreiding van de nul-emissiezone naar de stad. Daarnaast voeren we in 2030 (met een tussenstap in 2028) een nul-emissiezone voor brom- en snorfietsen in.

Verkeer buiten de stad

Het verkeer op de provinciale wegen en snelwegen in en om Utrecht zorgt voor een aanzienlijk deel van de uitstoot in Utrecht. Onze intentie is om het verkeer op de snelweg Ring Utrecht niet te laten toenemen. De provincie heeft zichzelf tot doel gesteld dat het openbaar vervoer in de provincie in 2030 emissievrij is en dat er een impuls is gegeven aan ander nul-emissievervoer. Via lobby en (regionale) samenwerking dringen we bij het Rijk en de provincie aan op maatregelen om deze doelen ook te halen.

3.4 Openbare ruimte, groen en landbouw

De gemeente is verantwoordelijk voor het beheer van de openbare ruimte. Hieronder vallen onder andere wegen, riolen, bruggen, verkeerslichten en groen.

In totaal beheren we zo'n 14 miljoen m² aan wegen, fiets- en voetpaden en bijna 190 hectare bos en bosplantsoen. Daarnaast verpachten we grond aan enkele boerenbedrijven. Van alle bouwmaterialen die jaarlijks Utrecht binnenkomen, wordt 7% gebruikt voor de openbare ruimte. Dit wordt ook wel grond-, weg-, en waterbouw (GWW) genoemd.

Duurzaam grond-, weg- en waterbouw

We werken binnen de gemeente volgens de aanpak duurzaam GWW. Dit is een praktische werkwijze om duurzaamheid mee te nemen in het plannen, aanbesteden en uitvoeren van projecten. Aanvullend hebben we het Convenant schoon en emissieloos bouwen ondertekend. Hierin binden we ons aan de inzet op emissieloos materieel op de bouwplaats, slimme bouwlogistiek en een emissieloos wagenpark.

Klimaatadaptatie

We hebben stevige ambities om het openbaar groen mee te laten groeien met de ontwikkeling van de stad, de zogenaamde groene schaa sprong. Deze ambities zijn uitgewerkt in de visie klimaatadaptatie. Hierin staat beschreven dat we groen inzetten voor het opvangen van extreme

regenbuien en het tegengaan van hittestress. We gaan bij herinrichting en nieuwbouw uit van de gedachte 'groen tenzij', alleen waar noodzakelijk kiezen we voor verharding.

Bedrijventerreinen zijn door grote daken, brede wegen en vaak functioneel ingerichte openbare ruimte traditioneel gevoeliger voor hitte-effecten dan bijvoorbeeld woonwijken. Daarom gebruiken we logische momenten om de bedrijventerreinen klimaatbestendig te maken, zoals een herinrichting van de openbare ruimte.

Naast openbare ruimte zoals straten, parken, en pleinen gebruiken we ook gevels en daken voor groen. We hebben 40% van het groen in eigendom, dus bovenstaande richtlijnen passen we daartoe. Om de overige 60% ook groen te maken, is de inzet van inwoners en bedrijven nodig. Die maken we bewust van onze ambitie en wijzen we op de voordelen van groen.

Groene schaa sprong

Uitvoering van de ambities uit de groenopgave is niet alleen nodig om de stad voor te bereiden op meer hitte en extreme regen. Groen draagt ook bij aan het verminderen van broeikasgassen. Een volwassen boom haalt per jaar ongeveer 25 kilo CO₂ per jaar uit de lucht. Bomen bieden ook natuurlijke schaduw en verkoeling, waardoor minder elektriciteit nodig is voor airco's. Gezien het positieve effect op het verminderen van broeikasgassen, is het van belang dat we prioriteit geven aan voldoende groen in de stad.

Verlengen levensduur

We maken optimaal gebruik van de technische levensduur van materialen en objecten in de openbare ruimte. We kiezen ervoor om wegen of fietspaden pas aan het einde van hun levensduur te vervangen, of op natuurlijke momenten, bijvoorbeeld bij een herinrichting. Binnen de gemeente wordt deze methode al bij diverse openbare ruimteprojecten toegepast met significante CO₂-reductie als resultaat. Deze methode staat centraal binnen alle openbare ruimteprojecten.

Stimuleren natuurinclusieve landbouw op eigen grond

In onze gemeente liggen diverse boerenbedrijven. Het merendeel is in particulier eigendom. Drie bedrijven pachten grond van de gemeente. De directe uitstoot van alle boerenbedrijven samen in Utrecht is naar schatting 1% van de totale uitstoot in Utrecht. Ondanks dat het aandeel klein is, nemen we ook hier verantwoordelijkheid voor het verminderen van CO₂-uitstoot, maar ook die van stikstof. We kijken met onze pachters hoe we dit kunnen doen, met respect voor bedrijfsvoering, natuur en cultuurhistorie. De grootste uitdaging is op dit moment een gezonde bedrijfsvoering. We nemen waar we kunnen belemmeringen weg en helpen onze pachters om de stap te maken naar natuurinclusieve landbouw. Hiermee hopen we ook andere boerenbedrijven te inspireren en de inzet van boeren, landbouw en voedselproductie zichtbaar te houden in de stad.

3.5 Elektriciteit en warmte

Het energieverbruik van alle gebouwen in de stad samen, zoals woningen, kantoren, scholen en bedrijfspanden, is goed voor ongeveer 50% van alle uitstoot in de stad. Dit was 663 kiloton CO₂ in 2022. Die energie wordt gebruikt voor het verwarmen en koelen van woningen, door middel van aardgas en stadsverwarming, en voor het opwekken van elektriciteit. De helft hiervan wordt gebruikt door woningen, de andere helft door de utilitaire sector (alle gebouwen die geen woning zijn).

De vraag naar elektriciteit neemt toe door de groei van de stad. Ook omdat elektriciteit steeds meer als schoon alternatief wordt gebruikt. Denk aan elektrische auto's en warmtepompen. Het stroomnet is nog niet aangepast op de hoeveelheid elektriciteit, met name tijdens piekmomenten, die we nu en in de toekomst nodig hebben. Dat leidt tot een te vol stroomnet, dat noemen we netcongestie. Dit geeft vooral problemen bij nieuwbouw en verduurzaming van bedrijven en woonwijken.

Bij het verdelen van subsidies streven we naar een eerlijke en rechtvaardige verdeling. Alleen woningeigenaren met een EFG-label woning en een WOZ onder het stedelijk gemiddelde komen in aanmerking voor subsidies. En bewoners met energiearmoede krijgen de isolatiemaatregelen zelfs gratis. We ondersteunen corporaties bij hun opgave om EFG-labels op te waarderen, zodat ook huurders profiteren van de energietransitie.

Aardgasvrij

In 2050 willen we geen aardgas meer gebruiken. We werken aan een energiesysteem dat niet meer afhankelijk is van fossiele brandstoffen en meer lokaal is georganiseerd. Dit is een ingrijpende transformatie. Het nieuwe systeem bestaat onder andere uit schone, hernieuwbare energiebronnen zoals wind, zon, aquathermie en de bijbehorende infrastructuur en flexibele en lokale netwerken (Noot: in Utrecht is geen restwarmte uit industrie, wat verduurzaming niet eenvoudiger maakt. En er is sprake van ruimtegebrek, dus daarvoor zullen we op zoek moeten naar clustering aan rand van de stad). Mogelijk kan voor de piek gebruik gemaakt worden van duurzaam gas (waterstof), maar daarvoor is lobby nodig. Daarnaast speelt energiebesparing en efficiënt energiegebruik een belangrijke rol.

In de Beleidsnota warmte 2025-2035 beschrijven we het energiesysteem van de toekomst, een systeem waarin iedereen mee kan doen. Een systeem dat betaalbaar, duurzaam en betrouwbaar is. Er staat in opgenomen wat de gewenste warmteoplossing is per buurt en er is een bronnenstrategie in opgenomen. Dit wordt verder uitgewerkt in een warmteprogramma, dat eind 2026 klaar is.

Besparing warmte

Voor het verduurzamen van gebouwen zijn we aangewezen op bedrijven, woning- en vastgoedeigenaren. Het Rijk legt steeds meer verplichtingen op. Zo mogen woningcorporaties in 2029 geen bezit meer hebben met een E, F of G label. En naar verwachting geldt dat ook voor particuliere verhuurders. Ook voor woningbezitters verwachten we in de toe-

komst zo'n verplichting. Voor bedrijven ligt er nog geen verplichting, met uitzondering van kantoren (label C verplichting). Voor aanvullende verplichtingen lobbyen we richting het Rijk.

Wij bieden advies, begeleiding en/of subsidies om bedrijven en woning- en vastgoedeigenaren te helpen bij het verduurzamen. Onze inzet op besparing van warmte bij bewoners en bedrijven is uitgewerkt in het uitvoeringsprogramma Verduurzaming bedrijventerreinen, en het programma Energie besparen in de gebouwde omgeving. Onze doelstelling is om in 2050 35% energiebesparing te realiseren ten opzichte van 2020. Daarmee is dan de totaal beschikbare potentie benut, er is al het nodige bespaard in de afgelopen decennia (veel woningen hebben al maatregelen genomen, zoals isolatieglas). Voor 2030 is het tussendoel 12% besparing.

We leveren hier een bijdrage aan met ons stimuleringsprogramma besparen en verduurzamen. We sluiten zo veel mogelijk aan bij logische momenten, zoals bij onderhoud aan een woning, of een verbouwing. De ervaring leert dat geld lang niet altijd doorslaggevend is om te verduurzamen. Eigenaren op het juiste moment bereiken en ontzorgen, daar ligt de crux. We spannen ons in om Utrechters proactief te bereiken, onder andere door nog meer de buurten in te gaan, een goede relatie met bewoners op te bouwen en hen te ontzorgen bij verduurzaming.

Elektriciteitsgebruik

We stimuleren huishoudens en bedrijven om bewuster met elektriciteit om te gaan, zowel met de hoeveelheid elektriciteit als de momenten waarop de elektriciteit wordt gebruikt. We stimuleren minder gebruik tijdens piekmomenten (om het elektriciteitsnet te ontlasten) en meer op momenten dat er veel zon en/of windenergie wordt opgewekt (zodat het aanbod schone elektriciteit zo goed mogelijk wordt benut). Voor de warmteoplossingen hebben we als voorkeursalternatief collectieve warmte en slechts voor een beperkt aantal buurten een individuele (lees: warmtepomp). Daarmee blijft de elektriciteitsvraag laag.

We lobbyen voor een aanpassing van tarieven bij de Rijksoverheid en energiebedrijven. Slimme apparaten helpen huishoudens en bedrijven vraag en aanbod beter te koppelen. In het uitvoeringsprogramma Energie besparen gebouwde omgeving zijn concrete projecten opgenomen voor bewustwording en gedragsverandering.

Grootschalige schone opwek

We hebben binnen onze gemeentegrenzen niet genoeg ruimte om alle energie die we in Utrecht gebruiken ook zelf op te wekken. We willen echter zo min mogelijk afwentelen op buurgemeenten, dus waar mogelijk wekken we zo veel mogelijk zelf op. We zetten in op zonnepanelen op daken (zowel die van woningen als bedrijven) en grootschalige schone opwek zoals windmolens of zonneparken. Met gemeenten uit de regio Utrecht (RES) werken we daarnaast samen om 1,8 terawattuur aan duurzame elektriciteit te realiseren in de regio (Regionale Energiestrategie Utrecht).

Ook bij schone energiebronnen kijken we naar een rechtvaardige verdeling van lusten en lasten. Dit doen we door aan te sturen op minimaal 50% lokaal eigendom bij windmolens en zonnepanelen, het opzetten van gebiedsfondsen en sociale grondvergoeding (zie [beleidsnota Opwekgebieden voor schone energie in Utrecht](#)). Bij schone energiebronnen waar wij zelf (deels) eigenaar van zijn, kunnen we actief sturen op een rechtvaardige verdeling.

“Voor wie ook maar een greintje vertrouwen heeft in het marktmechanisme is de logica zo klaar als een klontje: als vervuilen duurder wordt, loont het om schoon te produceren. Als het uitstoten van CO₂ geld kost, zijn bedrijven eerder geneigd klimaatvriendelijk te werken. In de nieuwe economie werkt het zo. De vervuiler betaalt.”

MVO Nederland

Vraag en aanbod bij elkaar

Onderdeel van het energiesysteem van de toekomst is een flexibel, betrouwbaar en veerkrachtig netwerk dat aansluit bij de behoefte van de samenleving. Dit bereiken we onder andere door het lokaal bij elkaar brengen van vraag en aanbod (in bijvoorbeeld e-hubs) en het inzetten van flexibele schone energiebronnen en opslagsystemen. Dit doen we samen met onder andere energiecoöperaties en ondernemers. Hiermee zorgen we ervoor dat CO₂-uitstoot vermindert, het huidige elektriciteitsnetwerk wordt ontlast, en er ruimte blijft voor nieuwe ontwikkelingen.

Netbewuste wijken

We zetten in op netbewuste energiesystemen en -wijken. Dit houdt in: een slimme wisselwerking tussen lokale opwek, techniek en wijkontwerp waarmee de energievraag lager wordt én verplaatst naar momenten waarop er veel aanbod is van (schone) elektriciteit en warmte.

Voor minder energiegebruik kijken we, naast goede isolatie, naar de ligging van een gebouw ten opzichte van de zon (natuurlijke warmte in de winter) en groen (natuurlijke koeling in de zomer). Ook zijn er technieken die energie opslaan zodat het op een later moment, in de avond of in de winter, gebruikt kan worden. Technieken die energie opslaan, gebruiken soms iets meer energie, maar leiden wel tot minder CO₂-uitstoot omdat er optimaal gebruik wordt gemaakt van schone energiebronnen (zoals zonnepanelen).

Zoals hierboven al beschreven gaan we uit van voorkeursalternatief collectieve warmte, dat is veel netbewuster dan individuele warmte.

Industrie

De Rijksoverheid streeft in het nationale klimaatbeleid naar een CO₂-arme industrie in 2050. In 2030 moet de industrie al flink minder CO₂ uitstoten. Bedrijven investeren zelf in vernieuwing. Ondanks dat de industriector in Utrecht relatief klein is, vinden we het belangrijk dat er stappen worden genomen om te verduurzamen. Op dit moment is er nog geen betaalbaar alternatief voor de uitstoot van zogenaamd procesgas. Totdat deze alternatieven daadwerkelijk gerealiseerd kunnen worden, ligt onze focus op samenwerking met de provincie (bevoegd gezag) en op stimulering van besparing. Dit kan onder andere door isolatie, efficiëntieslag in processen, onderzoek naar mogelijkheden om restwarmte voor gebouwverwarming te gebruiken en het benutten van natuurlijke momenten als een productielijn vervangen moet worden.

3.6 Circulair

Utrecht is in 2050 volledig circulair. Die ambitie staat beschreven in de [beleidsnota Utrecht Circulair](#). In 2030 zijn we waar mogelijk op de helft, ofwel 50% minder gebruik

van primaire, abiotische grondstoffen (mineralen, metalen en fossiel). Nu is dat nog heel anders. Op het laatste meetmoment (in 2023) kwam er jaarlijks zo'n 3,8 megaton aan grondstoffen de stad in en ging er jaarlijks zo'n 1,3 megaton aan exportproducten en 1,0 megaton aan afval de stad uit. Dit kunnen we niet eeuwig blijven doen. Grondstoffen raken op en de grote hoeveelheden afval en vervuilende productieprocessen beschadigen de natuur en onze directe leefomgeving.

Het winnen en transporteren van grondstoffen is nu vaak niet duurzaam. Het winnen beschadigt de natuur en de aarde. En transport leidt tot nog meer CO₂-uitstoot en vervuiling. Bovendien werken mensen in het winnen en transporteren van grondstoffen vaak niet onder veilige en gezonde omstandigheden. Als we ons niet aanpassen, komen basisbehoeften als voedsel, drinkwater en welvaart (bij ons of in landen waar grondstoffen vandaan komen) steeds verder in het gedrang. Wij nemen verantwoordelijkheid als circulaire stad om zo bij te dragen aan het behoud van een leefbare aarde en zorgen zo dat we binnen de planetaire grenzen blijven.

Circulaire economie

De circulaire economie is een economisch systeem, ontworpen om zo min mogelijk grondstoffen te gebruiken en de waarde van materialen en grondstoffen in gesloten kringlopen zo lang mogelijk te behouden. Daarbij wordt afval en vervuiling voorkomen en worden natuurlijke ecosystemen ondersteund. Het is daarmee een middel om in de behoefte van onze huidige en toekomstige generaties te kunnen voorzien, binnen de draagkracht van de aarde. Voor circulaire economie hanteren van de R-ladder, bij het maken van keuzes streven we naar zo hoog mogelijke trede op de ladder.

Ecosysteem circulaire bedrijven

Om de circulaire economie van de grond te krijgen, werken we ondermeer aan een ecosysteem van circulair ondernemen waarbij bedrijven elkaar versterken om van Utrecht een circulaire stad te maken ([beleidsnota Utrecht Circulair](#)). Een belangrijke plaats hierin hebben de bedrijventerreinen Lage Weide, Werkspoorkwartier en Strijkviertel. Utrecht ziet graag nieuwe bedrijven die bijdragen aan een toekomstbestendige economie waarin onderwerpen als inclusief ondernemen, echte prijzen, transparante ketens, nieuwe rijkdom, groene energie, biodiversiteit en circulaire economie een plek hebben.

Circulair bouwen

Voor het versnellen en opschalen van circulair en duurzaam bouwen zijn toepassing van het convenant [Toekomstbestendig Bouwen](#) en [Het Nieuwe Normaal](#) goede voorbeelden.

We werken samen met de provincie Utrecht en bouwbedrijven aan onder andere kennisontwikkeling, pilots en evaluaties van projecten. Samen met de uitvoeringsorganisatie van de [Nationale Aanpak Biobased Bouwen: Building Balance](#) zetten we regionale en lokale biobased bouwketens op om gewassen te kweken voor de bouw. Met de [Circulaire Grondstoffencorridor](#) zetten we in op lokaal hoogwaardig hergebruik van bouwmaterialen. Met het grondstoffendepot Trechterwijde hergebruiken we veel (bouw) materialen in de stad, zoals straatklinkers en tegels. Het besluit Bouwwerken en Leefomgeving (BBL) dwingt het gebruik van circulaire en duurzame materialen in bouwprojecten nog onvoldoende af. Om daar grotere stappen in te zetten is aanvullende wetgeving nodig. Door middel van lobby, samen met ketenpartners en andere overheden (provincie en gemeenten), willen we de nationale wetgeving hierop aanscherpen.

De Nederlandse overheid zet in op een volledig circulaire bouwconomie in 2050. In de visie Utrecht Circulair sluiten we hierop aan. Provincie Utrecht heeft een vergelijkbaar doel gesteld voor alle nieuwbouw in de provincie ([De Utrechtse klimaataanpak, 2024](#)). We passen nu al de aanbevelingen toe uit het [Convenant Toekomstbestendig Bouwen](#) in de selectieleidraden van tenders (aanbestedingen). Partijen die circulair bouwen, scoren hoger dan partijen die dat niet doen, en maken zo een grotere kans om een tender te winnen.

Duurzame en circulaire bouwmaterialen

We werken toe naar zoveel mogelijk duurzame en circulaire bouwmaterialen in nieuwbouw- en renovatieprojecten. Denk aan biobased bouwmaterialen zoals hout en stro, en het hergebruik van materialen en circulaire prefab woningen. Hiervan zien we steeds meer inspirerende voorbeelden, ook bij gestapelde bouw, zoals Hoho Wien in Wenen en Haut in Amsterdam. Vanuit ons beleid voor circulaire economie zetten we in op circulaire bouw in tenders en ons eigen maatschappelijk vastgoed. Daarnaast blijven we ons inspannen voor samenwerking met de woningcorporaties op dit vlak. En zetten we in op het verminderen en hoogwaardig verwerken van huishoudelijke reststromen. Dit is een gemeentelijke taak met een potentieel hoge CO₂ besparing.

3.7 Economie

Utrecht streeft naar een economie waarin duurzaamheid centraal staat, met werk voor iedereen. Een economie waarin werkgelegenheid en ondernemerschap samengaat met zorg voor onze leefomgeving en inwoners. Een economie die bijdraagt aan de grote maatschappelijke transities waar we voor staan

We werken aan een toekomstbestendige economie in Utrecht. We bieden ruimte aan werkgevers, werknemers en ondernemers die

de stad helpen groeien naar een nieuwe weerbare en wendbare economie met maatschappelijke meerwaarde. Economische groei is daarbij geen doel op zich. Onze economie kan bijdragen aan transities op gebied van energie, klimaat en grondstoffen. Dit is vastgelegd in de Regionale Economische Agenda waarin de koppeling wordt gelegd tussen maatschappelijke opgaven en economische kansen. Op onze economische agenda is de opgave 'toekomstbestendige leefomgeving' het meest relevant voor het klimaat. We onderscheiden hierin de

thema's energietransitie, circulaire economie, klimaatadaptatie en duurzame mobiliteit als focusgebieden waarop we veel innovatie en ondernemerschap zien in Utrecht en dit ook willen stimuleren. Alleen bedrijven (klein en groot, jong en oud), projecten en consortia die bijdragen aan deze thema's komen in aanmerking voor ondersteuning en financiering.

Nieuwe Economie Index

Om landelijk de voortgang op de transitie naar de nieuwe economie te meten ontwikkelde MVO Nederland de Nieuwe Economie Index (NEx). De NEx laat zien dat het aantal bedrijven dat duurzaam onderneemt landelijk groeit. Om Utrechtse bedrijven te stimuleren bij de transitie naar een nieuwe economie, hebben we de landelijke NEx vertaald in een Utrechtse variant, met lokale cijfers. De Utrechtse NEx helpt de prestaties van het Utrechts bedrijfsleven inzichtelijk te maken. De meest recente NEx laat zien dat waar het gaat om transparantie in de keten en het rekenen van echte prijzen in Utrecht vooral grote bedrijven inzicht hebben in hun impact op het klimaat. Hoe kleiner het bedrijf, des te minder zicht op de impact.

Arbeidsmarkt

De krapte op de arbeidsmarkt maakt dat we keuzes moeten maken, als we willen dat er voldoende arbeidskrachten beschikbaar zijn om te werken aan een klimaatneutrale stad. De arbeidsmarktinfrastructuur die hiervoor nodig is proberen we al vorm te geven via de [beleidsnota Arbeidsmarkt](#). Het is wenselijk klimaatadaptatie hierin mee te nemen, gezien de meervoudige rol die we hierin hebben als gemeente. Het klimaatadaptief maken van de stad vraagt bijvoorbeeld om aanpassingen van onder meer infrastructuur en gebouwen.

Horeca en retail

De uitdaging bij horeca en retail is om keuzes te stimuleren die een kleinere ecologische voetafdruk hebben dan nu nog het geval is. Dit zit enerzijds in het benutten van efficiëntere vervoersstromen (zowel bij levering als bij afvalstromen), maar ook bij keuze van de aangeboden producten. We werken aan stimulerende maatregelen. We beschikken (nog) niet over instrumenten om dit af te dwingen.

Energie en duurzame opwek

Bedrijven spelen een rol in het balanceren van het energiesysteem door flexibel(er) om te gaan met hun elektriciteitsverbruik. Dat gebeurt op dit moment al via de Energyhub op Lage Weide. Daarnaast staan op bedrijventerreinen veel gebouwen met grote dakoppervlakken. Als de constructie het aan kan, kunnen deze daken benut worden voor zonnepanelen. Het vermogen zonnepanelen op bedrijfsdaken is de afgelopen jaren hard gegroeid. In het [Programma zon op dak en netinpassingen 2022-2026](#), staan doelstellingen over de groei van het vermogen zonnepanelen op grote daken tot 2030. Netcongestie is momenteel de grootste belemmering voor verdere uitbreiding. Naast kleinschalige(re) opwek op gebouwen, is in de beleidsnota Opwekgebieden voor schone energie in Utrecht Lage Weide als focusgebied genoemd voor windturbines, en innovatielocatie Utrecht Science Park (USP) als zoekgebied voor zon en wind.

Ook voeren we het [uitvoeringsprogramma Verduurzaming bedrijventerreinen 2024-2028](#) uit. Hiermee is gestart met verduurzaming op bedrijventerrein De Wetering en op delen van bedrijventerrein Lage Weide. Voor de andere bedrijventerreinen in Utrecht bepalen we op een later moment wanneer we aan de slag gaan en wat de route naar aardgasvrij in 2050 wordt.

3.8 Klimaatallianties en samenwerking

Bewoners, bedrijven en (maatschappelijke) instellingen zoeken elkaar op om zich in te zetten voor een betere wereld.

Dergelijke samenwerkingen zijn goud waard voor het verkleinen van de voetafdruk. We noemen dit klimaatallianties. We ondersteunen dergelijke samenwerkingen met een kennisnetwerk waarmee we het samenbrengen van partijen stimuleren. En we bieden waar mogelijk ook subsidies.

In gesprek met inwoners

Sinds begin 2023 is in Utrecht een klimaatpanel actief. Die bestaat uit een regelmatig wisselende groep van 50 Utrechters die met elkaar in gesprek gaan over het Utrechtse Klimaatbeleid. Het gaat dan over thema's als groene stad, energiebesparing en duurzame mobiliteit. Jaarlijks komt het panel 2 tot 4 maal bij elkaar. De leden worden bevraagd op de thema's en aangemoedigd erop te reflecteren en adviezen te geven. Uitgangspunt is dat het panel ons beleid kan versterken: hun input is waardevol

Een idee is om (mogelijk via een burgerberaad) regelmatig in gesprek te gaan met de stad over de wereld om ons heen. Bijvoorbeeld over de verleiding om steeds meer spullen te kopen en diensten af te nemen via reclames en social media. Consumeren heeft een grote impact op het klimaat. Maar minder consumeren raakt aan onze huidige identiteit en levenswijze. Huidige

contacten met bewoners laat echter zien dat Utrechters het belang van duurzame consumptie steeds beter inzien. Op ons online platform DenkMee geeft 85% van de deelnemers aan bereid te zijn voor het klimaat minder spullen te kopen, en dat de gemeente maatregelen mag nemen om aankopen die slecht zijn voor het klimaat te verminderen.

Bewonersinitiatieven

Bewonersinitiatieven zijn onmisbaar om onze klimaatvisie te verwezenlijken. Het gaat om initiatieven die iets willen doen voor hun buurt of gezamenlijk iets willen beheren. Voorbeelden vind je in Oog in al, Lunetten en Griftstroom,

waar bewoners op zoek zijn naar mogelijkheden tot een gezamenlijk warmtesysteem, maar ook samen willen isoleren. Via overheidsparticipatie ondersteunen we waar nodig inhoudelijk en financieel initiatieven van Utrechters die bijdragen aan het verminderen van uitstoot. We zijn ons ervan bewust dat de gemeente daarnaast een partij kan zijn die zo'n initiatief in de weg zit. Daarom is het belangrijk dat we luisteren naar bewoners en ondernemers die drempels ervaren om duurzame initiatieven verder te brengen of duurzame ambities waar te maken. Om dat te stroomlijnen en beter toegankelijk te maken onderzoeken we of het helpend is een loket in te richten waar inwoners terecht kunnen.

Green deals

Het verduurzamen van bedrijven vraagt om een brede aanpak waarin overheden (zowel provincie als gemeente) en lokaal bedrijfsleven samenwerken. In Utrecht zijn diverse samenwerkingen op het gebied van duurzaamheid. De Green Deal Duurzame Zorg is een provincie brede aanpak waarin zorginstellingen aan de slag gaan met verduurzaming. In januari 2024 is de Green Deal Lage Weide ondertekend waarin partijen afspraken maakten over schone energie, schone mobiliteit, klimaatadaptatie en circulaire economie. In beide gevallen stimuleren partijen elkaar om meer te doen dan wat wettelijk verplicht is. Waar mogelijk dragen we bij aan meer van dit soort 'green deals'.

Voedselsamenwerking

We zien voor onze stad een rol in het medemogelijk maken van de landbouw- en eiwittransitie. Utrechters zijn steeds meer geïnteresseerd in duurzaam en gezond eten. Utrecht kan een grote afzetmarkt worden voor lokaal en duurzaam geproduceerd voedsel. We willen natuurinclusieve landbouw en kortere ketens tussen boer en bewoner stimuleren. Hiermee dragen we bij aan het verbeteren van biodiversiteit en vermijden we indirecte uitstoot buiten Nederland.

In het convenant Samen eten we provincie Utrecht mooier en met het aanbieden van Broodje Utrecht zetten we ons met verschillende Utrechtse organisaties in voor lokaal en duurzaam voedsel. Ook werken we samen met de provincie Utrecht in hun aanpak om toe te werken naar

klimaatneutrale en natuurinclusieve landbouw. In 2021 is de City Deal Gezonde en duurzame voedselomgeving gestart. Hierin werken elf steden, drie ministeries en diverse kenniscentra samen. In deze deal wordt naast de verandering van voedselomgeving en een gezond en duurzaam eetpatroon ook gewerkt aan het vergroten van de vraag naar en het aanbod van lokaal voedsel.

Samenwerking met kennisinstellingen en innovatieve bedrijven

Voor sommige concrete uitdagingen in deze Klimaatvisie zijn nieuwe kennis en oplossingen noodzakelijk. Daarom zoeken we actief de samenwerking met kennisinstellingen en innovatieve bedrijven, met als doel een beter begrip welke interventies kansrijk zijn en hoe deze

in te passen in de Utrechtse praktijk. We trekken proactief Europese en nationale subsidies aan om die kennis in pilotprojecten te testen, om met de uitkomsten daarvan de klimaattransitie te versnellen. Voorbeelden van succesvolle pilots tot nu toe zijn: renovatie van sociale woningbouw, duurzame energie en vervoer oplossing (IRIS) en de ontwikkeling van de Circulaire Grondstoffencorridor. En met recent verworven Europese middelen gaan we netbewuste nieuwbouw in Merwedekanaalzone mogelijk maken (Europese subsidieprojecten in gemeente Utrecht). Waar deze samenwerking zich bewijst, bouwen we dit uit tot meer structurele, langjarige partnerschappen.

Pitches We Drive Solar en Voedselraad - netwerkbijeenkomst Samenwerken aan Klimaat 18 juni 2024

Samenwerkingen met andere steden en overheden

Voor de onderwerpen waar we als gemeente niet over gaan, is regulering vanuit het Rijk en de Europese Unie het meest effectief om klimaatambities te versnellen. Bijvoorbeeld de verduurzaming van de industrie, het verplicht stellen van circulaire bouwmaterialen, werken met CO₂-beprijzing en het verbieden van de laagste energielabels. Voor de onderwerpen waar we als gemeente wel over gaan, kunnen we in sommige gevallen onze ambities niet verwezenlijken omdat we onvoldoende financiële middelen hebben. Een voorbeeld is het verduurzamen van ons eigen (maatschappelijke) vastgoed.

Voor meer slagkracht op het behalen van onze klimaatdoelen waar landelijk klimaatbeleid voor nodig is, zetten we in op beleidsbeïnvloeding en lobby. We zorgen ervoor dat we zichtbaar zijn in Den Haag en in Brussel. Dit doen we samen met de regio, de provincie en andere gemeenten. Bijvoorbeeld via de G4, U10, Metropoolregio Utrecht (MRU), de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG), en - waar relevant - marktpartijen. We willen hier structureel voldoende capaciteit en middelen voor vrijmaken.

Lobby richting Brussel doen we via de VNG of via relevante Europese netwerken zoals Eurocities en de vertegenwoordiging van Utrecht in Brussel. Ook relevant voor onze zichtbaarheid in Europa is onze deelname aan het Europese programma '100 Climate Neutral Cities'.

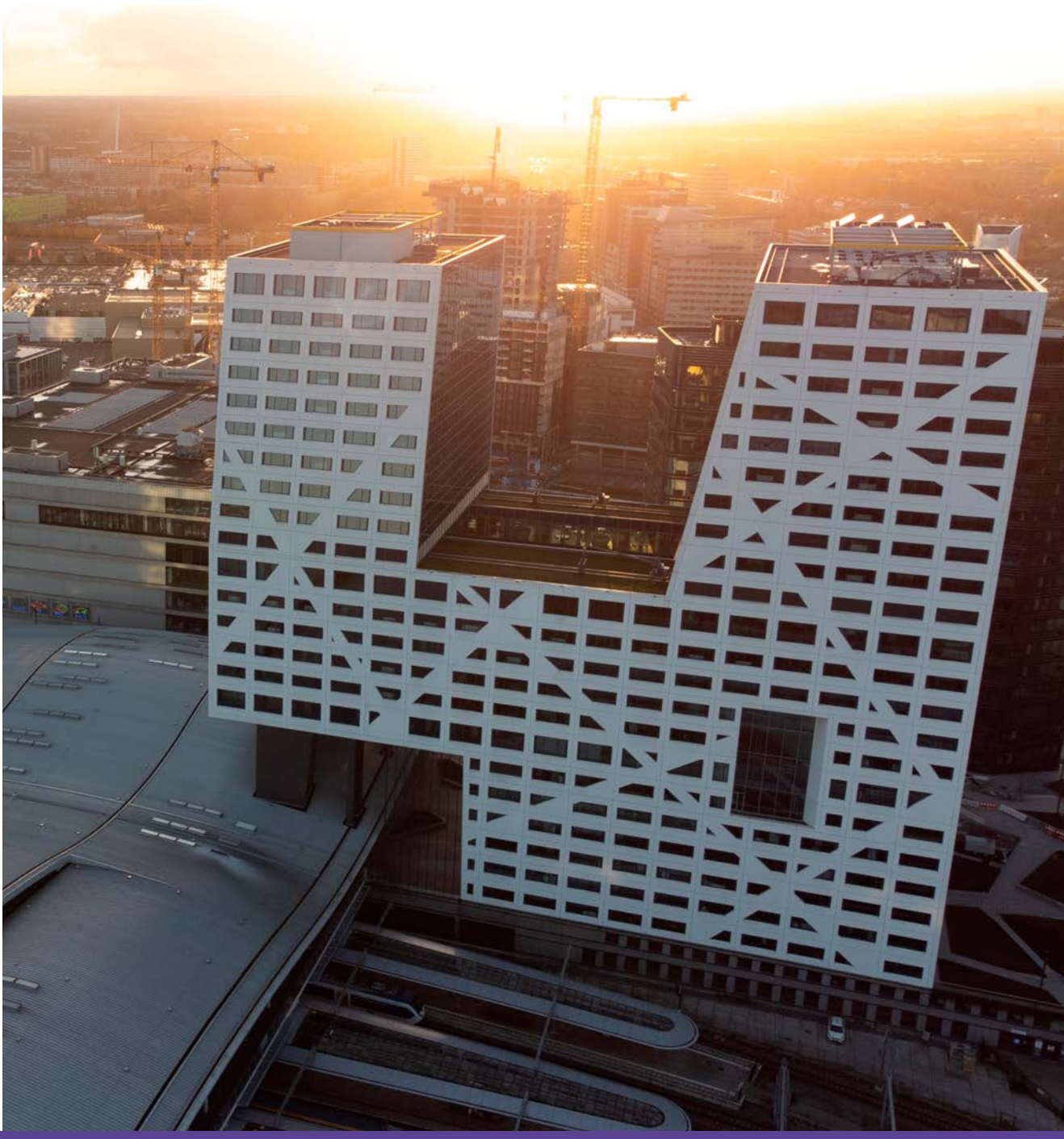
100 Climate Neutral Cities

De Europese Unie heeft onze stad geselecteerd om deel te nemen aan het programma '100 Climate Neutral Cities' (raadsbrief 17 mei 2022). Dit is een Europees programma dat steden ondersteunt om klimaatneutraal te worden met kennis, netwerk en financiële middelen. Met onze deelname aan het programma geven we invulling aan de rol die we (inter)nationaal willen spelen op het gebied van klimaat.

De volgende stap in het programma is het aangaan van een strategische samenwerking met de Europese Commissie. Hiervoor moeten we een zogenoemd Climate City Contract indienen. Dit is een niet-bindend document waarin we aangeven hoe we werken aan het versnellen van de klimaatmaatregelen in de gemeente. En hoe we als gemeente toewerken naar impactvolle stappen in het klimaatbeleid. De visie Utrecht Klimaatneutraal vormt (samen met bestaande programma's die bijdragen aan het verminderen van uitstoot) de basis voor het Utrechtse Climate City Contract.

C Monitoring, sturing en verantwoording

Het behalen van ons doel gaat niet eenvoudig worden. Het is soms twee stappen vooruit en weer eentje achteruit. Dat heeft ook te maken met onze afhankelijkheid van landelijk en Europees beleid. De invoer van CO₂-belasting of verdere labelverplichtingen hebben enorme invloed op onze voortgang. De visie Utrecht Klimaatneutraal raakt vrijwel alle beleidsvelden en organisatieonderdelen van de gemeente. Soms zijn deze al ver uitgewerkt en opgetuigd en is beter inzichtelijk wat ze bijdragen. Maar voor allen geldt dat er meer nodig is om ons einddoel te halen.

C1 Juridische inbedding

Deze klimaatvisie is onderdeel van de Omgevingsvisie Utrecht. De Omgevingsvisie Utrecht is een omgevingsvisie zoals bedoeld in de Omgevingswet. Hierin is het gemeentelijke strategisch kaderstellende beleid over de fysieke leefomgeving opgenomen. Daarom gelden voor deze klimaatvisie ook de inhoudelijke en procedurele verplichtingen uit de Omgevingswet die gelden voor een omgevingsvisie.

Bij het opstellen van een omgevingsvisie dient op grond van art. 3.3. Omgevingswet rekening worden gehouden met de (Europese) milieubeginselen. Deze beginselen zijn afkomstig uit het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie (VwEU). Het betreft het voorzorgsbeginsel, het beginsel van preventief handelen, het beginsel dat milieuaantastingen bij voorrang aan de bron dienen te worden bestreden en het beginsel dat de vervuiler betaalt.

Deze klimaatvisie geeft als onderdeel van de omgevingsvisie invulling aan al deze beginselen met betrekking tot klimaatmitigatie. Binnen de gemeentelijke mogelijkheden wordt hieraan uitwerking gegeven in samenwerking met de betreffende organisatieonderdelen, bewoners en bedrijven (gedeeld eigenaarschap). Om te beginnen draagt de gemeente zo bij aan het

voorzorgsbeginsel, deze is geborgd in het klimaatteam. Op basis van de monitoring en signalen kunnen zij agenderen en escaleren. Het beginsel van preventief handelen zit deels in het hart van de klimaatvisie, we zetten in op adaptatie én op mitigatie. En dit zie je ook terug in onze programma's; bomen planten is goed, voorkomen dat er bomen gekapt worden is nog beter. Voor het beginsel van milieuaantasting bij voorrang aan de bron bestrijden geldt hetzelfde. De gedachte van de visie is niet het symptoom aan te pakken, maar het systeem te transformeren. Het laatste beginsel, dat de vervuiler betaalt, komt terug in één van de uitgangspunten van de visie: klimaatrechtvaardigheid. Het klimaatteam bewaakt deze beginselen. Op basis van monitoring en signalen kunnen zij agenderen en escaleren.

Op grond van de Omgevingswet geldt een motiveringsplicht vroegtijdige participatie. Er is een participatietraject gevolgd, zoals in de inleiding van deze visie beschreven. In de Omgevingswet is de verplichting opgenomen om de wettelijke inspraakprocedure van afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht te volgen. Hierbij kan iedereen zienswijzen op het ontwerp indienen.

Deze visie is alleen bindend voor de gemeente en staat niet open voor beroep bij de rechter.

“Als ik weet waartoe mijn acties bijdragen in het grotere geheel van de stad Utrecht, motiveert mij dat meer. Ik doe al veel met burens aan vergroening en zou het leuk vinden om met andere vergroeners in Utrecht in contact te zijn. Geeft meer samen sterk gevoel dan op hele kleine schaal het wiel opnieuw uitvinden.”

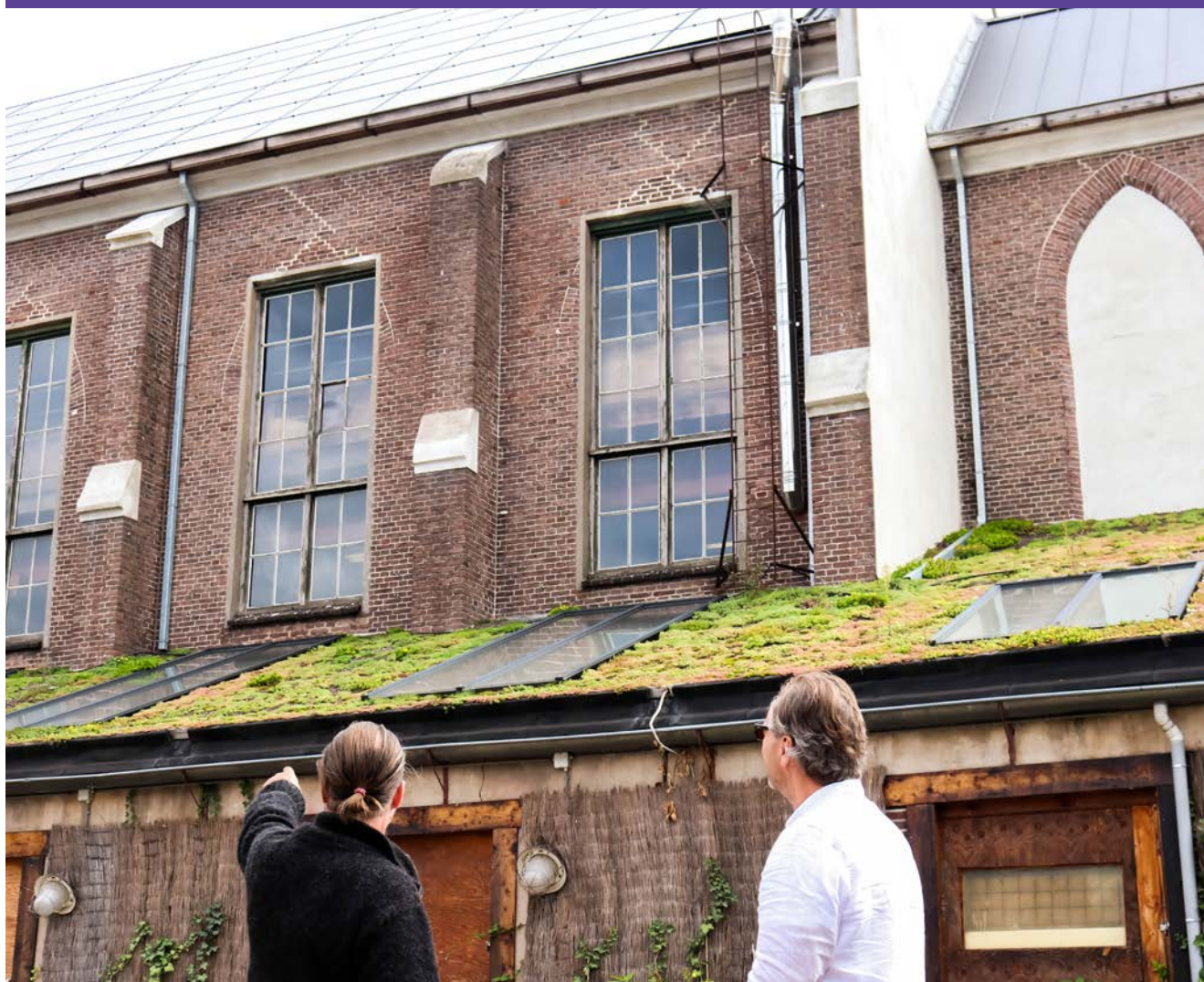
Utrechter (deelnemer DenkMee-peiling)

C2 Monitoring

Het duurzaamheidsverslag van de gemeente Utrecht geeft jaarlijks inzicht in een groot aantal indicatoren die betrekking hebben op het klimaat, zoals voedsel, groen en vervoer. Inzicht in de huidige uitstoot van broeikasgassen, zowel direct als indirect, is belangrijk om te kunnen (bij)sturen in de transitie naar een klimaatneutrale organisatie en stad.

We monitoren jaarlijks onze voortgang op CO₂-reductie, zodat we actief kunnen bijsturen. We sluiten daarbij zoveel mogelijk aan bij monitoringsystemen op landelijk en regionaal niveau en de sturingsinformatie die binnen de gemeente al beschikbaar is. We zijn ons er hierbij van bewust dat data niet alles zeggen. Over sommige onderwerpen is veel data beschikbaar, zoals bij mobiliteit. Bij andere, is dit in mindere mate het geval. Ook is er soms een gat tussen wat we zouden willen meten, en de data die daadwerkelijk beschikbaar is.

Of we als stad ook binnen planetaire grenzen blijven laat zich niet goed meten. Daarvoor zijn ook nationaal en internationaal geen meetinstrumenten bruikbaar op gemeentelijk niveau. Wij volgen daarin de ontwikkelingen en nemen deze over zodra die wel beschikbaar zijn, waar mogelijk en zinvol.

“Als ik weet waartoe mijn acties bijdragen in het grotere geheel van de stad Utrecht, motiveert mij dat meer.”

Utrechter (deelnemer DenkMee-peiling)

C3 Verantwoording

De uitvoering van de visie Utrecht Klimaatneutraal vindt grotendeels plaats in de bestaande beleidsvelden en programma's. Zoals het programma Levendige en gezonde stad (verduurzaming van ons eigen vastgoed), programma Klimaatvriendelijke stad (energietransitie) en het programma Duurzame bereikbaarheid (schone mobiliteit). We verhelderen welke bijdrage deze beleidsvelden leveren aan het doel om klimaatneutraal te zijn in 2050. We monitoren ook die bijdrage.

Conform het raamwerk Sturen en Verantwoorden leggen we verantwoording af in de beleidscyclus en de begrotingscyclus van de betreffende beleidsvelden en programma's. Om te kunnen sturen op de overkoepelende klimaatambities, voegen we in de programmabegroting de volgende doelstellingen toe aan het programma Klimaatvriendelijke stad:

- De gemeentelijke organisatie is uiterlijk in 2050 klimaatneutraal.
- De stad Utrecht is uiterlijk in 2050 klimaatneutraal.

In de begrotingscyclus leggen we verantwoording af over de voortgang van deze doelstellingen.

Als onderdeel van de beleidscyclus stellen we jaarlijks een klimaatbrief op met een uitgebreidere toelichting op de voortgang, resultaten, en leerervaringen van klimaatbeleid in de stad (aanvullend op de sturingsinformatie in de begrotingscyclus). De strategische brief sturen we samen met het duurzaamheidsverslag naar de raad.

Om de inspanningen rondom de klimaatopgave in de verschillende beleidsvelden en programma's te coördineren, zal er een compact klimaatteam opgericht moeten worden. Dit team zal zich voornamelijk op activiteiten richten die meerdere beleidsvelden en organisatieonderdelen overstijgen, zoals het jaarlijks monitoren en verantwoorden van de voortgang, het signaleren van belemmeringen die de realisatie van de klimaatdoelen vertragen, en het creëren van ruimte voor nieuwe werkwijzen. Ook draagt een klimaatteam bij aan het behalen van de klimaatdoelstellingen binnen de eigen organisatie.

C4 Financiën

De transitie naar een klimaatneutrale stad heeft financiële consequenties voor de gemeente, maar ook voor bewoners en bedrijfsleven. Een belangrijke randvoorwaarde om onze ambities te bereiken is de beschikbaarheid van financiële middelen. Op dit moment is er onvoldoende geld beschikbaar om te doen wat we zouden willen doen, zoals bij circulair en Gemeentelijk vastgoed. De dekking van de kosten voor klimaatbeleid is, net als de klimaatopgave zelf, een gezamenlijke opgave voor overheid, bedrijfsleven en bewoners.

In deze visie kunnen we geen inschatting maken van wat de kosten zullen zijn van nu tot 2050. We weten wel zeker dat er op verschillende transitiepaden extra geld nodig is, inclusief middelen voor de continuering van een klimaatteam. We zullen dit binnen de begrotingscyclus agenderen en toewerken naar een situatie waarin op voorhand geld wordt gereserveerd voor een aanpak die past bij een klimaatneutraal Utrecht.

D Bijlagen

Bijlage 1 De opgave in cijfers

In deze bijlage vind je de meest recente cijfers die relevant zijn voor deze klimaatvisie.

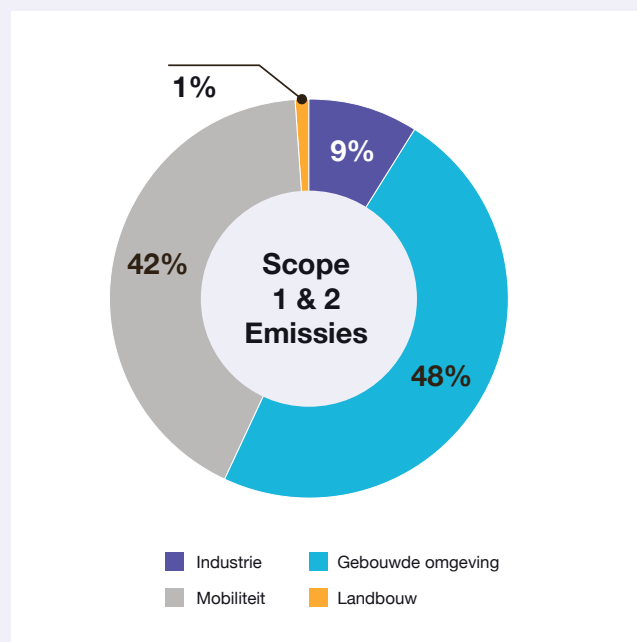
Scope 1 en 2 emissies van Utrecht

In 2023 bedroegen de scope 1 en 2 emissies in Utrecht bij elkaar 1.203 kiloton CO₂-eq (CE Delft, 2025). In Utrecht komen de meeste emissies vrij

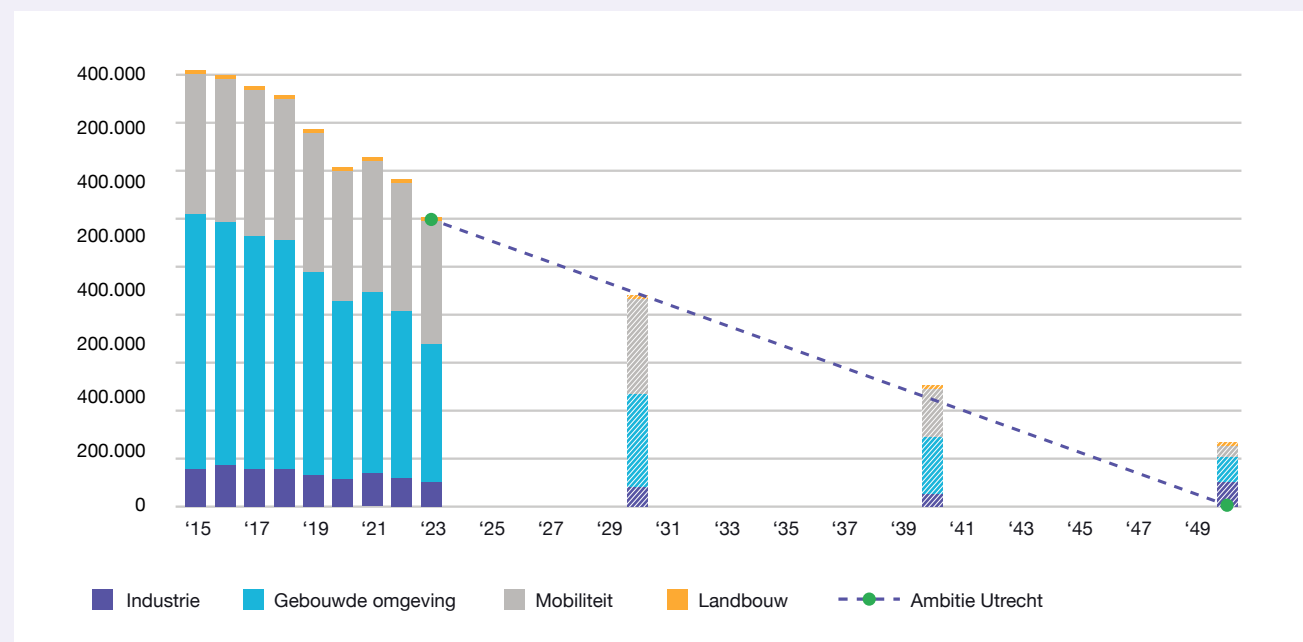
door het gebruik van elektriciteit en warmte voor de gebouwde omgeving (48%) en mobiliteit (42%).

In de periode van 2015-2023 daalde de scope 1 en 2 emissies met 34%. Dit komt vooral doordat de elektriciteit in Nederland steeds schoner wordt door opbrengst uit wind- en zonne-energie.

Door Europees, nationaal en lokaal beleid is de verwachting dat de emissie de komende jaren nog verder afnemen. Echter, volgens de prognoses zijn de inspanningen nog onvoldoende om uiterlijk in 2050 een klimaatneutrale stad te zijn.

Figuur 5: Scope 1 en 2 emissies in Utrecht in 2023, in percentages naar sector (CE Delft, 2025).

Figuur 6: Scope 1 en 2 emissies (in CO₂-eq) in Utrecht van 2015 tot en met 2023 inclusief de prognoses voor 2030, 2040 en 2050. De data voor 2023 is op een andere manier berekend en kan daardoor iets afwijken. De stippellijn is de ambitie naar een klimaatneutrale stad uiterlijk in 2050 (bewerking op basis van data van Klimaatmonitor, 2023 en CE Delft, 2025).

Scope 3 emissies van Utrecht: de Utrechters

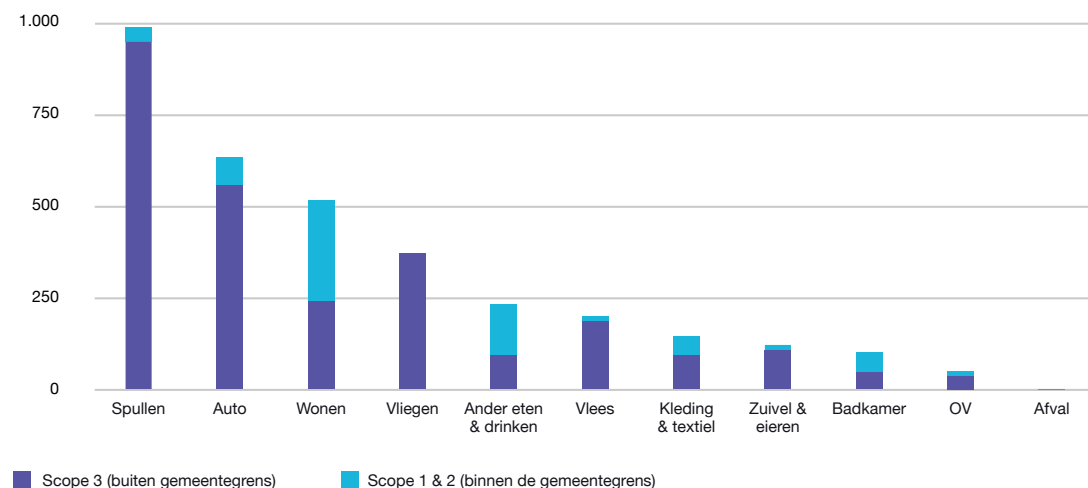
De totale scope 3 emissies van alle inwoners van Utrecht was in 2022 zo'n 2.700 kton CO₂-eq (CE Delft, 2023). Dit getal moet beschouwd worden als een benadering en niet als een exacte weergave, omdat het is afgeleid van de klimaatimpact van een gemiddelde Nederlander en waar mogelijk is toegespitst op Utrecht.

De meeste emissies (scope 1, 2 en 3 bij elkaar) worden veroorzaakt door de consumptie van spullen, gevolgd door het bezit en gebruik van auto's en de woning. Zie het figuur hieronder voor het hele overzicht.

De scope 1 en 2 emissies zijn veel kleinschaliger dan de scope 3 emissies. 80% van de emissies van Utrechters is toe te schrijven aan scope 3 emissies en slechts 20% aan scope 1 en 2 emissies.

Impact huishoudens

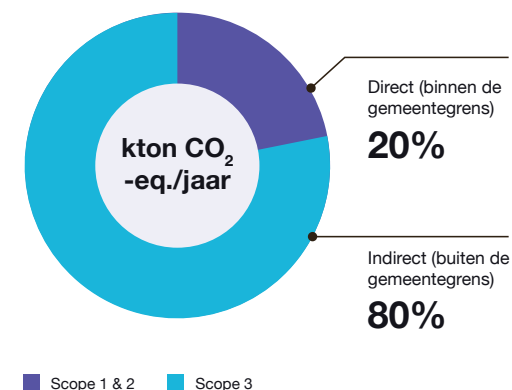
Klimaatimpact per jaar van de inwoners in de gemeente Utrecht, 2022
kton CO₂-eq./jaar

Figuur 7: Uitstoot binnen en buiten de gemeentegrens voor alle Utrechters bij elkaar opgeteld, berekend op basis van landelijke cijfers (in kton CO₂-eq) (CE Delft, 2023).

Verhouding binnen/buiten de stad huishoudens

Uitstoot gemiddeld huishouden in Nederland

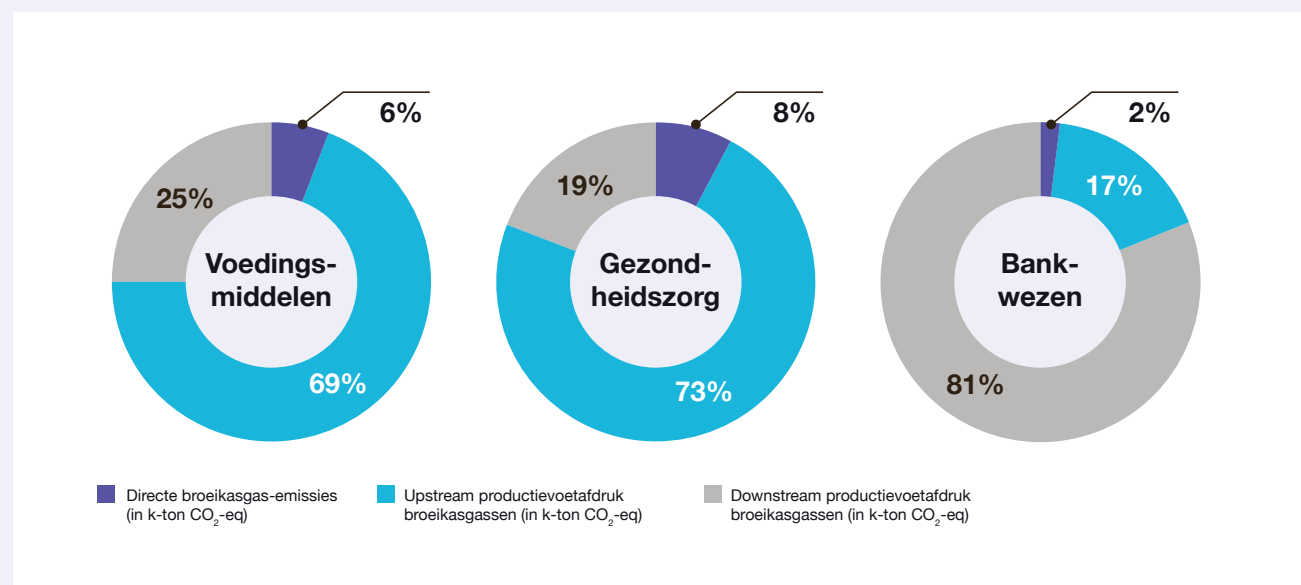

Figuur 8: Verhouding directe en indirecte uitstoot van Utrechters (CE Delft, 2023).

Scope 3 emissies van Utrecht: de bedrijven

Het is erg ingewikkeld om inzicht te krijgen in de directe en indirecte emissies in de productieketen van bedrijven. Het CBS onderzocht deze emissies van Nederlandse bedrijfstakken op basis van data uit 2018. Bij onder andere de voedingsmiddelenindustrie, de gezondheidszorg

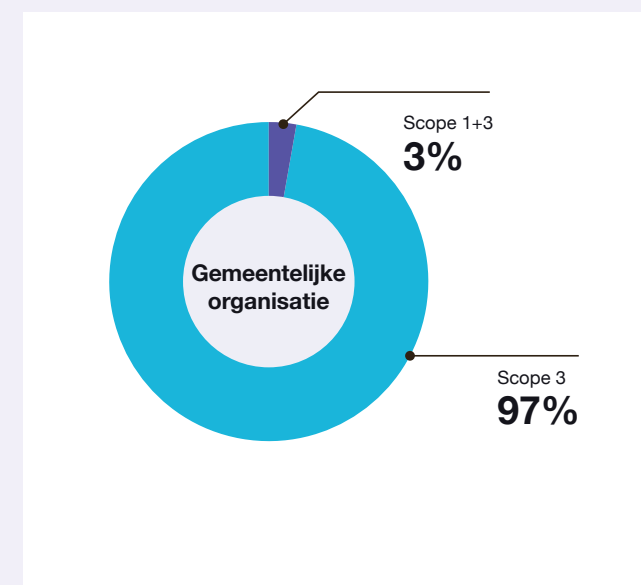
en het bankwezen - type bedrijven die we ook in Utrecht hebben - is de indirecte uitstoot veel groter dan de directe uitstoot (zie figuur 9). Er bestaan geen cijfers specifiek voor Utrecht.

Figuur 9: Verhouding directe en indirecte emissies bij bedrijven. Landelijke cijfers voor drie bedrijfstakken die in Utrecht groot zijn (CBS, 2024, data uit 2018).

Scope 1, 2 en 3 emissies van de gemeentelijke organisatie

De totale hoeveelheid scope 1, 2 en 3 emissies van de Gemeente Utrecht in 2024 bedroeg 127.583 ton CO₂ (Anthesis, nog te publiceren). Het overgrote deel daarvan (97%) zijn scope 3 emissies.

Figuur 10: Verhouding scope 1 en 2 en scope 3 emissies binnen de gemeentelijke organisatie in 2024 (Anthesis, 2025).

Bijlage 2 Begrippenlijst

Hieronder volgt een omschrijving van een aantal begrippen zoals we die gebruiken in dit document.

Broeikasgassen

Gassen in de atmosfeer die de warmte van de zon opnemen en geleidelijk weer afgeven. Zonder broeikasgassen zou de aarde ijskoud zijn, maar met te veel broeikasgassen wordt het juist te heet. Er zijn meerdere broeikasgassen. Naast koolstofdioxide (CO₂) zijn dit onder andere lachgas (N₂O, distikstofoxide), methaan (CH₄) en fluorhoudende gassen (F-gassen). Broeikasgassen worden in natuurlijke processen vastgelegd en weer uitgestoten. In fossiele brandstoffen zitten veel broeikasgassen opgeslagen. Bij winning en verbranding ervan komen deze broeikasgassen vrij. Dit verstoort het natuurlijke evenwicht.

Circulaire economie

Een economisch systeem, ontworpen om zo min mogelijk eindige grondstoffen te gebruiken en de waarde van materialen en grondstoffen zo lang mogelijk te behouden in gesloten kringlopen. Daarbij wordt afval en vervuiling voorkomen en worden natuurlijke ecosystemen ondersteund. Het is daarmee een middel om in de behoefte van onze huidige en toekomstige generaties te kunnen voorzien, binnen de draagkracht van de planeet.

Cirkel van invloed

Bij het prioriteren van maatregelen en het bepalen van onze aanpak houden we rekening met onze cirkel van invloed. Waar we veel over te zeggen hebben, stellen we ambitieuze doelen met resultaatverplichting. Waar onze invloed beperkter is, doen we geen stap terug in ambities, maar zoeken we met onze partners en bewoners in de stad naar manieren om de doelen halen.

CO₂-equivalenten

Het effect op de opwarming van de aarde verschilt per broeikasgas. Naast koolstofdioxide (CO₂) worden ook andere broeikasgassen meegeteld. Dit zijn lachgas (N₂O, distikstofoxide), methaan (CH₄) en de fluorhoudende gassen (F-gassen). Om goed te kunnen vergelijken of optellen, worden alle broeikasgasemissies omgerekend naar eenheden van CO₂: de CO₂-equivalenten (afgekort CO₂-eq). De cijfers die we in deze visie noemen, zijn in CO₂-equivalenten. De omrekening is gebaseerd op het Global Warming Potential (GWP) - dat is de mate waarin een gas bijdraagt aan het broeikaseffect.

CO₂-beprijzing

Een manier om de maatschappelijke kosten voor klimaatschade als gevolg CO₂-uitstoot te berekenen.

CO₂-prestatieladder

Instrument om te sturen op vermindering van uitstoot van broeistofgassen door de gemeentelijke organisatie, dit te meten en te monitoren.

Directe uitstoot

Het vrijkomen van broeikasgassen uit fossiele brandstoffen binnen de gemeentegrenzen van Utrecht als gevolg van keuzes van inwoners, bedrijven en (overheids)organisaties in Utrecht.

Emissie

Uitstoot van broeikasgassen door winning en verbranding van fossiele brandstoffen.

Emissieloos

Winning en verbranding zonder dat hierbij broeikasgassen vrijkomen.

Fossiele brandstoffen

Versteende resten van dieren en planten waaruit aardgas, aardolie of steenkool ontstaat. Deze energiebronnen zijn eindig en er zitten veel broeikasgassen in opgeslagen die vrijkomen bij verbranding.

Indicator

Een goed te meten waarde die de voortgang van beleidsdoelen inzichtelijk kan maken. Zoals de hoeveelheid CO₂ in de lucht.

Indirecte uitstoot

Het vrijkomen van broeikasgassen uit fossiele brandstoffen buiten de gemeentegrenzen van Utrecht als gevolg van keuzes van inwoners, bedrijven en (overheids)organisaties in Utrecht.

IPCC

Afkorting voor het Intergovernmental Panel on Climate Change. Het panel is een werkgroep van de Verenigde Naties en heeft een methode opgesteld voor het meten van de CO₂-uitstoot per land. De methode ligt onder het klimaatakkoord van Parijs en het Nederlandse Klimaatakkoord. Ook de Europese Unie gebruikt deze methode voor het meten van de

CO₂-uitstoot

Klimaatakkoord (de afspraken van Parijs)
In 2016 heeft de Europese Unie mede namens Nederland het Klimaatakkoord van Parijs ondertekend. Doel is de opwarming van de aarde beperken tot 2 graden Celsius. Het streven is 1,5 graad.

Nederlands Klimaatakkoord

In 2019 zijn de afspraken van Parijs voor Nederland gemaakt. Het belangrijkste doel van het Nederlandse Klimaatakkoord is uitstoot van broeikasgassen in Nederland verminderen met 55 procent in 2030 en met 95 procent in 2050,

ten opzichte van 1990 (aangepaste Klimaatwet, 2023). In het Klimaatakkoord staan afspraken met 5 sectoren over de maatregelen die deze sectoren de komende 10 jaar en in de jaren daarna gaan nemen om de klimaatdoelen te halen. Deze sectoren zijn gebouwde omgeving, landbouw en landgebruik, elektriciteit, industrie, en mobiliteit. Het Klimaatakkoord is door de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) medeondertekend en geldt dus ook voor Utrecht.

Netto nul

Zo laag mogelijke uitstoot. Broeikasgassen die nog vrijkomen worden afgevangen en opgeslagen en/of gecompenseerd.

Klimaatadaptatie

Ons aanpassen aan de gevolgen van het veranderende klimaat.

Klimaatallianties

Samenwerkingen tussen markt, overheid en (maatschappelijke) organisaties om broeikasgassen te verminderen.

Klimaatmitigatie

De oorzaak van klimaatverandering aanpakken, dus de uitstoot van broeikasgassen verminderen.

Klimaatmonitor

Een regionale databank van overheden die inzicht geeft in de voortgang van onder andere de uitstoot van broeistofgassen (CO₂-reductie).

Klimaatneutraal

Als de uitstoot van broeikasgassen in evenwicht is met de opvang ervan. Bijvoorbeeld door ze op te slaan in de bodem, in bossen of met technologische oplossingen. Wanneer de uitstoot en opslag van broeikasgassen in balans is, dragen we niet meer bij aan de opwarming van de aarde.

Klimaatverandering

De opwarming van de aarde door te veel uitstoot van broeikasgassen.

Lobby

De activiteiten die we als gemeente (soms samen met andere gemeenten) gericht en in samenhang met elkaar ondernemen om te bevorderen dat met name de landelijke overheid (en ook Europa) zich inspannen of bepaalde maatregelen gaan nemen die bijdragen aan de klimaatdoelen.

Maatschappelijk Verantwoord Opdrachtgeven en Inkopen (MVOI)

Een aanpak waarbij je als overheidsorganisatie bij (interne) opdrachten en bij het inkopen en aanbesteden van producten en diensten bewust rekening houdt met de effecten op onder andere het klimaat.

Monitoring

Met monitoring meten we het effect van ons beleid op het verminderen van broeikasgassen. Hierdoor weten we beter hoe effectief ons beleid is en kunnen we zo nodig bijsturen.

Planetaire grenzen

De negen wetenschappelijk vastgestelde drempels voor natuurlijke systemen (zoals klimaat, biodiversiteit en water) waarbinnen we als mensheid veilig kunnen opereren zonder onomkeerbare schade aan de aarde te veroorzaken.

Transitiepad

De route die een bepaalde sector (gebouwde omgeving, landbouw en landgebruik, elektriciteit, industrie, en mobiliteit) volgt richting klimaatneutraal.

Uitgangspunten

Vuistregels die richting geven aan ons beleid en ons handelen.

Uitstoot

Het vrijkomen van broeistofgassen bij winning en verbranding van broeikasgassen die zijn opgeslagen in fossiele brandstoffen. Dit heet ook wel emissie.

Verborgen impact

De invloed door uitstoot van broeistofgassen die je niet ziet of merkt bijvoorbeeld bij productie van spullen aan de andere kant van de wereld.

(CO₂-) Voetafdruk

De totale (direct en indirecte) uitstoot van broeikasgassen die wordt veroorzaakt door een individu, groep, sector of bijvoorbeeld de stad Utrecht.

Colofon

Uitgave gemeente Utrecht

Fotografie

Angela Neuvel

Gerrit Serné

Irvin van Hemert, Your Captain Luchtfotografie

Jelle Verhoeks

Klaas Boonstra

Orion Daalhuizen

Peter Hulshof

Renzo Gerritsen

Robert Oosterbroek

Silke van Diemen

Sven Verbruggen

Thomas Harmens

Tom Janssen

Grafische realisatie

DDK

Gemeente Utrecht

Ontwerpvisie, vrijgegeven voor inspraak 2 maart 2026

Contact

klimaatvisie@utrecht.nl

www.utrecht.nl/klimaatneutraal

